

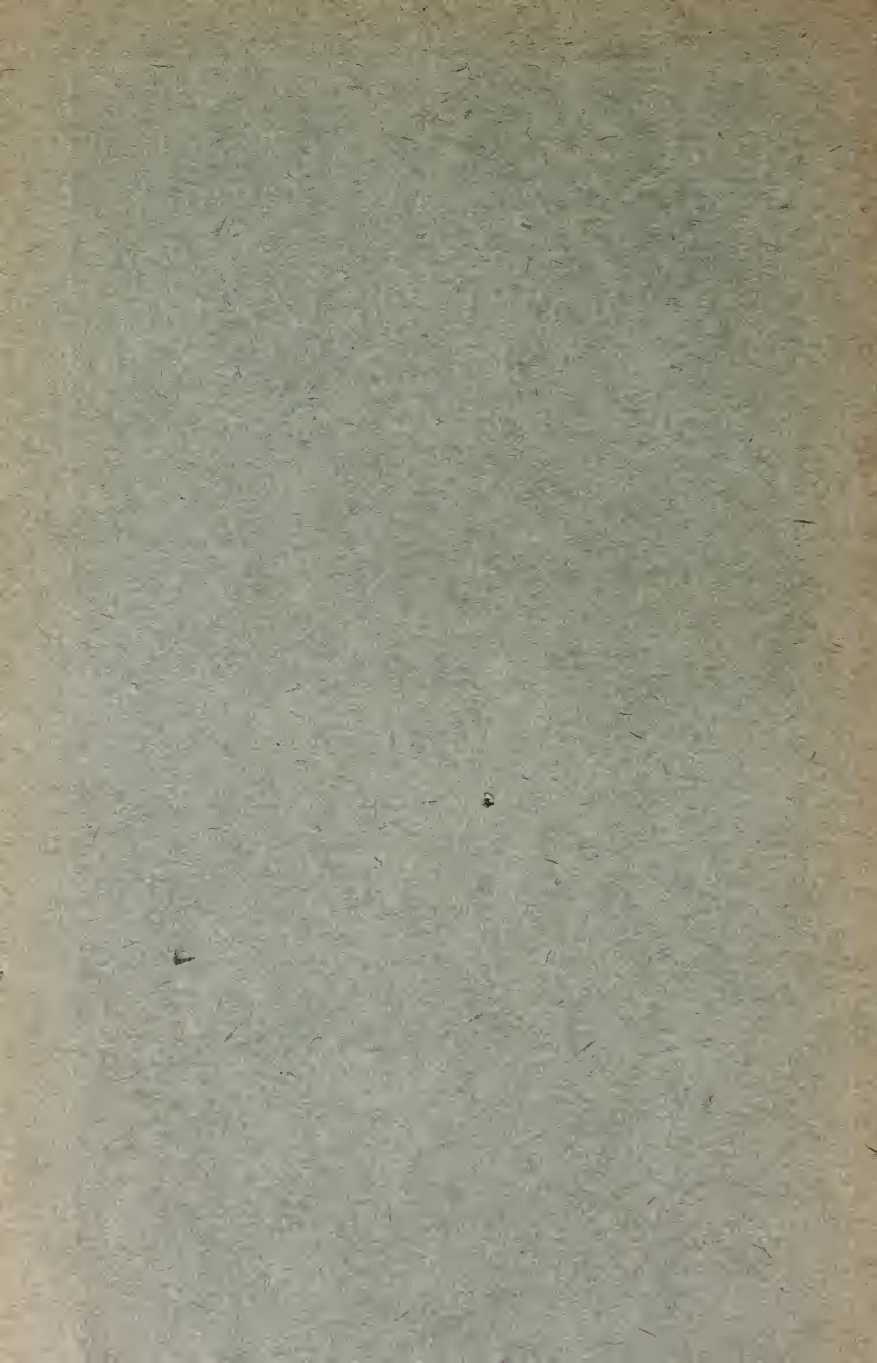
210
N
2483
A52
1920

KONINKLIJK KABINET VAN
SCHILDERIJEN, MAURITSHUIS

BEKNOPTE CATALOGUS
DER SCHILDERIJEN EN
BEELDHOUWWERKEN

'S-GRAVENHAGE, ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ, 1920

KONINKLIJK KABINET VAN
SCHILDERIJEN, MAURITSHUIS

BEKNOPTE CATALOGUS
DER SCHILDERIJEN EN
BEELDHOUWWERKEN

N
2483
A52
1920

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

HET KABINET IS GEOPEND, OP WERKDAGEN:

VAN 1 NOV. TOT 1 MAART VAN 10 TOT 3 UUR;
VAN 1 MAART TOT 1 JUNI VAN 10 TOT 4 UUR;
VAN 1 JUNI TOT 1 SEPT. VAN 10 TOT 5 UUR;
VAN 1 SEPT. TOT 1 NOV. VAN 10 TOT 4 UUR.

OP ZON- EN ALGEMEEN ERKENDE CHRISTELIJKE
FEESTDAGEN IS HET KABINET EERST OM HALF
ÉÉN DES NAMIDDAGS GEOPEND.

OP NIEUWJAARSDAG IS HET KABINET GESLOTEN.

Deze catalogus is de vijfde druk van den „Beknopte(n) Catalogus der Schilderijen en Beeldhouwwerken in het Koninklijk Kabinet van Schilderijen (Mauritshuis) te 's-Gravenhage”, die in 1891 het licht zag.

Gelijk in alle catalogi. uitgegeven door de Directie van het Kabinet, zijn *de kunstwerken in alfabetische volgorde* vermeld. De schilderijen en beeldhouwwerken vormen elk een afzonderlijke rubriek.

De afmetingen der schilderijen zijn in centimeters vermeld; de hoogtemaat gaat steeds voorop.

Bij het gebruik van dezen catalogus soeke men eerst den naam van den kunstenaar, op de lijst van elk kunstwerk aangebracht, en daarna het nummer.

Juni 1920.

De Directeur van het Koninklijk
Kabinet van Schilderijen

Prof. Dr. W. MARTIN.

GESCHIEDENIS VAN HET GEBOUW EN VAN DE VERZAMELING.

HET Mauritshuis, het gebouw, waarin het Koninklijk Kabinet van Schilderijen is tentoongesteld, is 1633—1644 door den Haagschen bouwmeester Pieter Post naar de plannen van Jacob van Campen, den bouwmeester van het Stadhuis te Amsterdam, gebouwd voor Graaf (later Prins) Johan Maurits van Nassau, Gouverneur van Brazilië. Deze versierde het met tal van kunstschaten, waaronder landschappen, door Frans Post in Brazilië geschilderd ter herinnering aan 's Prinsen oponthoud aldaar.

Na diens overlijden, den twintigsten December 1679, kwam het Mauritshuis in andere handen. In 1685 werd het aan Gecommitteerde Raden verhuurd. Dezen bestemden het tot logement voor gezanten van vreemde mogendheden, o.a. voor den hertog van Marlborough. Kort na diens vertrek, in December 1704, ontstond er brand in het gebouw; het werd daardoor geheel vernield: slechts de muren bleven staan. Bij den herbouw, die in 1718 werd voltooid, is het uitwendige in den ouden staat hersteld; van binnen echter werd alles veel eenvoudiger ingericht. Daarna is het gebouw opnieuw door de Regeering voor de meest verschillende doeleinden, omstreeks 1797 zelfs als staatsgevangenis, gebruikt; de kelders waren destijds aan wijnkoopers verhuurd. In 1807 werd de Nationale Bibliotheek in het Mauritshuis gevestigd.

Nadat het Mauritshuis, op 13 Mei 1820, voor f 35 000 staats-eigendom geworden was, bestemde een Koninklijk Besluit van 10 Juli 1820 het tot bewaarplaats van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen en van het thans in het Rijksmuseum te Amsterdam opgenomen Kabinet van Zeldzaamheden. In 1877 en 1878 werden de gevels, die inmiddels waren geverfd, van de verflaag ontdaan en in ouden luister hersteld.

De kern dezer kleine maar uitgelezen verzameling bestaat uit het voormalig Kabinet van Prins Willem V. Van de kunstverzamelingen zijner voorgangers is niet veel meer overgebleven,

al liet reeds Prins Maurits door J. A. van Ravesteijn zijne hoofdofficieren en door Esaias van de Velde zijne veldslagen schilderen, al was Prins Frederik Hendrik een ijverig kunstverzamelaar en een Maecenas, die vele schilders te werk stelde, zooals Rembrandt, Gerard Honthorst, Gonzales Coques, Adriaen Hanneman en vele anderen.

Prins Willem II en de Koning Stadhouder Willem III hadden eveneens een fraai kabinet van schilderijen, de laatste op het Loo. Ook de Friesche Stadhouders en Willem IV verzamelden kunstwerken.

Eenige stukken uit het Kabinet Willem V bevonden zich vroeger op Honselaersdijk, Oraniënstein, in het paleis te Leeuwarden en op het Loo. Andere zijn door schenking door dien prins verkregen of stammen uit de beste collecties van zijn tijd, zooals de verzamelingen Lormier, d'Acosta, de Neufville, de la Court, Braamcamp en G. van Slingelandt.

Deze laatste verzameling, voor f 50 000 door Willem V gekocht, bestond uit 40 schilderijen, die thans nog de kern van het Kabinet vormen.

Toen Prins Willem V de Nederlanden had verlaten, voerden welhaast de Fransche troepen zijn schilderijkabinet naar Parijs. Dit geschiedde 7 Juni 1795. De kunstwerken werden tentoongesteld in het Louvre met de vele andere uit gansch Europa saamgebrachte kunstgewrochten. De Regeering der Bataafsche Republiek trachtte dit verlies te vergoeden door in 1798 in het Huis ten Bosch een nieuwe verzameling te vormen, die in 1800 reeds 201 stukken telde, maar in 1808 naar Amsterdam werd overgebracht.

Na de overwinning van Waterloo trachtte onze regeering de ontvoerde kunstschaten zoo spoedig mogelijk terug te krijgen. Kolonel de Man, Mr. J. Z. Mazel en eenige andere heeren werden in 1815 naar Parijs afgevaardigd, om onze schilderijen af te halen. Men verzette zich daar tegen de teruggave en Lodewijk XVIII wilde daartoe niet medewerken. Met geweld en onder militaire bedekking moesten die heeren optreden (19—22 Sept.), waarbij o. a. de heer Mazel door de kozakken geholpen werd. Veel heeft ook Wellington's hulp er toe bijgedragen, dat wij onze kunstschaten terug kregen.

In transportwagens voor gekwetsten werden de schilderijen eerst naar Brussel, later naar den Haag gebracht, waar zij den

20 November 1815 met kanongebulder en klokgelui en onder het gejubel der bevolking werden binnengebracht. 1)

Na de Koninklijke Besluiten van 20 Nov. 1815 en 23 Juni 1816 plaatste Koning Willem I de schilderijenverzameling onder het oppertoezicht van den toenmaligen Commissaris-Generaal voor Kunsten en Wetenschappen. Sedert dien tijd nam het Kabinet een plaats in onder onze Rijksinstellingen en werden alle kosten voor de instandhouding en uitbreiding dezer verzameling uit de schatkist gevonden. Voorloopig werden de schilderijen in de lokalen van het oude Kabinet van Willem V (bij de Gevangenpoort) geplaatst, om in Augustus 1821 te worden overgebracht naar het Mauritshuis.

Onder de regeering van Koning Willem I werden zoowel geheele collecties (Rainer 1828, Reghellini 1831), als op zich zelf staande schilderijen aangekocht, waaronder de belangrijkste zijn Vermeer's beroemd Stadsgezicht, dat in 1822, en Rembrandt's Ontleedkundige Les, die in 1828 werd verkregen. Van 1831 tot 1874 is het Kabinet niet door aankoop uitgebreid; sedert dien tijd werd het weder verrijkt met een aantal stukken, waarbij geschenken, legaten en stukken in bruikleen gegeven. Onder de belangrijkste aankooopen verdienen vermeld te worden twee portretten van Frans Hals (in 1881 aangekocht); een studiekop van Rembrandt uit diens besten tijd (1650), die in 1891 Rijkseigendom werd, en een strandgezicht van Simon de Vlieger; terwijl in 1896 het fraaie Puttertje van Carel Fabritius in het vaderland terugkeerde.

In 1897 werd een klein meesterstukje van Adriaen Brouwer aangekocht, het volgend jaar een klein portretje van Frans Hals. Sinds 1902 is ook Willem Kalf door een stilleven, sinds 1903 Aert van der Neer met een fraai maanlicht vertegenwoordigd.

In 1903 werden niet minder dan twaalf schilderijen, door wijlen den heer A. A. des Tombe te 's-Gravenhage gelegateerd, eigendom van het Kabinet. Bij dit legaat bevindt zich o. a. het beroemde meisjeskopje van Jan Vermeer van Delft.

Ten slotte werden sedert 1904 aan het Kabinet gelegateerd een merkwaardig portret van Thomas de Keyser (legaat van

---

1) Niet alle schilderijen echter keerden uit Frankrijk terug; ongeveer 68 stukken, hoewel niet de belangrijkste, zijn thans in het Louvre en in Fransche provinciale musea.

Douaire. Grisart), een portretstuk van Janson van Ceulen (legaat van Douaire. van Bylandt) en zeven schilderijen (waaronder een fraaie Hanneman), gelegateerd door wijlen Dr. Blom Coster te 's-Gravenhage.

Verdere legaten zijn die van Mej. Roels en van Mejonkvr. Singendonck (fraaie portretten, o. m. van Maes, Schalcken enz.), terwijl de Heer L. Nardus drie schilderijen ten geschenke gaf. Dr. A. Bredius, die gedurende twintig jaren (1889—1909) Directeur van het Kabinet was, heeft verscheiden van de fraaiste der in het Kabinet tentoongestelde schilderijen in bruikleen gegeven, waaronder werken van Rembrandt, Cuyp, Ostade, Vermeer, enz.

In 1910 gaf Dr. C. Hofstede de Groot een mooi landschapje van Jacob Ruisdael aan het Kabinet ten geschenke en kort daarop de heer Kleinberger een belangrijk schilderij van Aert de Gelder, terwijl Baron W. J. van Pabst van Bingerden een tweeluik van Bartolomëus Bruyn legateerde.

In 1914 werd het Kabinet verrijkt met vijf schilderijen uit de verzameling Steengracht: den grooten Jan Steen; een Terborch, een Isaac van Ostade, een Berckheyde en „de Jongen in 't Grijs" van Jacob Backer, laatstgenoemd schilderij het geschenk van Mevr. Rose—Molewater.

Sindsdien werden nog geschenken ontvangen, o. m. van den heer D. A. J. Kessler (Boerhaave's beeltenis door Aert de Gelder), den heer Goudstikker (Dujardin's Pastorale), en een Jan van Goyen, terwijl werd aangekocht een mansportret van omstreeks 1510, dat zeer de aandacht trok, vooral in kunstenaarskringen.

Wordt ons Kabinet meer en meer met zulke kunstjuweelen verrijkt, dan zal zijn roem, een der meest uitgelezen openbare verzamelingen der wereld te zijn, voortdurend gehandhaafd blijven.

SCHILDERIEN EN TEEKENINGEN.

AELST. Willem van Aelst, Hollandsch bloem- en stillevenschilder, geb. $\pm$ 1626 te Delft, overl. $\pm$ 1683, waarschijnlijk te Amsterdam. Leerling van zijn oom Evert van Aelst te Delft en van Otto Marseus van Schrieck te Florence. Van 1645—1656 in Frankrijk en Italië. Rachel Ruysch is zijn meest bekende leerlinge.

2. Bloemen.

D., 62.5 $\times$ 49. Gem.: *Guillmo van Aelst* 1663.
Het Loo. Kabinet Willem V.

3. Stilleven.

D. 58.5 $\times$ 47.8. Gem. *Guillmo van Aelst* 1671.
Waarschijnlijk afkomstig uit de particuliere vertrekken van Willem V.

AST. Balthasar van der Ast, Hollandsch bloem- en stillevenschilder, geb. voor 1590 te Middelburg, overl. $\pm$ 1656 te Delft. Werkte sinds 1619 te Utrecht onder invloed van zijn oom Ambrosius Bosschaert, en sinds 1632 te Delft.

399. Schelpen.

Koper, 7.8 $\times$ 12.5.
Aangekocht in 1876.

AVED. Jacques André Joseph Aved, Fransch portret- en historieschilder, geb. 1702 te Douai, overl. 1766 te Parijs. Leerling van B. Picard te Amsterdam, later van A. S. Belle. Sedert 1721 te Parijs; 1734 aldaar lid der Académie. 1751—1752 te 's-Gravenhage, waar hij Prins Willem IV herhaaldelijk schilderde.

461. Portret van Prins Willem IV van Oranje (1711—1751).

D. 113 $\times$ 87.5. Gem.: *J. Aved f.* 1751
Uit het depôt.

BACKER. Jacob Adriaensz. Backer, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. te Harlingen in 1608, overl. te Amsterdam in 1651. Leerling van Lambert Jacobsz. te Leeuwarden, later (1632) van Rembrandt te Amsterdam, waar hij tot zijn dood werkzaam was.

543. **Mansportret.**

P., 71 × 60.5.

Aangekocht in 1888 als *Ferdinand Bol*

747. **De Jongen in 't grijs.**

D., 94.2 × 70.8. Gem.: *J. de Backer* 1634.

Door Mevrouw E. K. G. Rose in 1913 aangekocht uit de verzameling Steengracht en door haar aan het Kabinet ten geschenke gegeven.

BACKHUYSEN. Ludolf Backhuysen, Hollandsch zee-schilder, tevens schoonschrijver, geb. 1631 te Emden, overl. 1708 te Amsterdam. Leerling van Allart van Everdingen en Hendrick Dubbels. Sedert 1649 werkzaam te Amsterdam.

6. **De aankomst van Prins Willem III te Oranjepolder, 16 Maart 1692.**

D., 53.5 × 67.5 Gem.: 1692. *L. Bak . . huis . . .*

Het Loo. Kabinet Willem V.

7. **Een haven op de Hollandsche kust.**

D., 54 × 67.5 Gem.: *BACKHUIS . . .* 1693.

In 1825 door ruiling uit 's Rijksmuseum te Amsterdam verkregen.

8. **De voormalige werf der O.I. Compagnie te Amsterdam.**

D., 125 × 141. Gem.: *L. Bakhuiz . . .* 1696.

In 1842 uit het Ministerie van Koloniën naar het Mauritshuis overgebracht.

BAEN. Johannes de Baen, Hollandsch portretschilder en etser geb. 1633 te Haarlem, overl. 1702 te 's-Gravenhage. Leerling van zijn oom Pieman te Emden en 1646—1651 van Jacob Backer te Amsterdam. Sedert 1660 werkzaam in den Haag en tijdelijk te Londen als hofschilder.

5. **Portret van Johan Maurits, Graaf (later Prins) van Nassau, Gouverneur van Brazilië, stichter van het Mauritshuis. (Geb. 17 Juni 1604. overl. te Kleef 20 Dec. 1679.)**

D., 157.2 × 114.

Aangekocht onder Koning Willem I.

BALEN. Hendrick van Balen de Oude, Vlaamsch historie-schilder, geb. in 1575 te Antwerpen, overl. aldaar in 1632. Leerling van Adam van Noort. Werkzaam te Antwerpen. Anthonie van Dyck en Frans Snyders waren zijne leerlingen, benevens zijne drie zonen en zijn schoonzoon Theodoor van Thulden.

233. De offerande aan Cybele.

P., 106 × 70. De bloemen, vruchten en dieren zijn van *Jan Breughel I (Fluwelen Brueghel)*.
Kabinet Willem V.

235. Godenmaaltijd.

P., 53 × 77.5.
Aangekocht met de verzameling *Reghellini* in 1831.

BASSEN. Bartholomeus van Bassen, Hollandsch architectuur-schilder en architect, geb. omstr. 1590, waarschijnlijk te Antwerpen, overl. 1652 te 's-Gravenhage. Reeds 1613 lid van het Delftsche St. Lucas gilde; sedert 1622 te 's-Gravenhage. Vormde zich naar de Steenwijck's. Esaias van de Velde, Palamedes en Frans Francken II schilderden figuren in zijn schilderijen. Gerard Houckgeest was waarschijnlijk zijn leerling.

9. Een R. K. kerk van binnen. Figuren deels van *Esaias van de Velde*.

D., 61 × 83. Gem.: *B. van Bassen* 1626.
Afkomstig van het kasteel Oranienstein. Sedert 1776 in het Kabinet Willem V.

BEEST. Sybrant van Beest, Hollandsch genre-schilder, geb. 1610 te 's-Gravenhage, overl. 1674 te Amsterdam. Vermoedelijk leerling van Mr. Pieter van Veen. Reeds vóór 1640 te 's-Gravenhage werkzaam; sinds omstreeks 1670 te Amsterdam.

541. Varkenmarkt.

P., 43.5 × 67.5. Gem.: *S. v. Beest* 1638.
Aangekocht 1888.

BEGEIJN. Abraham Jansz. Begeijn, Hollandsch landschap-, dier- en bloemschilder, tevens etser, geb. te Leiden 1637 of 1638, overl. te Berlijn 1697. 1655 lid van het St. Lucas-gild

te Leiden; 1672 te Amsterdam en 1681 te 's-Gravenhage vermeld. Sedert 1688 hofschilder te Berlijn. Ontwikkeld onder den invloed van Berchem en Marseus. Reisde in Engeland en vermoedelijk ook in Frankrijk en Italië.

391. Steengroeve.

D., 67.5 × 81. Gem.: *A. Begein* 1660.
Aangekocht 1876.

BELLEVOIS. Jacob Adriaensz. Bellevois, Hollandsch zeeschilder, geb. te Rotterdam 1621, overl. aldaar 1676. Werkte te Rotterdam, vervolgens te Gouda tot omstr. 1671 en omstr. 1672 te Hamburg. Ontwikkelde zich onder den invloed van Simon de Vlieger en Julius Porcellis.

535. Woelend water met schepen.

D., 105.4 × 122.2. Gem.: *J. Bellevois*.
Tot 1886 in het gebouw der rechtbank te 's-Gravenhage.

BENSON. Ambrosius Benson, Vlaamsch historieschilder van Italiaansche herkomst (uit Lombardije). Sinds 1519 te Brugge vermeld; begr. aldaar Januari 1550. Ontwikkelde zich onder den invloed van Gerard David en van zijn tijdgenoot Adriaen Isenbrant.

725. Pietà.

P., 19.2 × 15.5. Van boven rond.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1907. Afkomstig uit Spanje.

BERCHEM. Claes Pietersz. Berchem (of *Berghem*), Hollandsch landschap- en dierschilder en etser, gedoopt te Haarlem 1620, overl. te Amsterdam 1683. Leerling van zijn vader Pieter Claesz., J. v. Goyen, Claes Moeyaert, Pieter de Grebber, Jan Wils en Jan Baptist Weenix. Hij bezocht waarschijnlijk Italië; later was hij te Amsterdam werkzaam. Tot zijn talrijke leerlingen behoorden o. m. Jan van der Meer van Haarlem III, Karel du Jardin, Justus van Huysum en Pieter de Hooch.

II. Herderin.

D., 202 × 262. Levensgrootte figuren. Gem.: *C. Berrighem* 1648.
Aangekocht 1827.

12. **Wildezwijnenjacht.**
D., 50.3 × 77.8. Gem.: *Berchem* 1659.
Kabinet Willem V.
13. **Overtocht van een beek.**
D., 63.5 × 76.5. Gem.: *Berchem* 1661.
Kabinet Willem V.
14. **Aanval op een reiswagen.**
D., 95.3 × 105. Gem.: *Berchem*.
Aangekocht 1816.

BERCKHEYDE. Gerrit Adriaensz. Berckheyde, Hollandsch architectuur- en landschapschilder, gedoopt 1638 te Haarlem, gest. aldaar 1698. Leerling van Frans Hals en van zijn ouders broeder Job Adriaensz. Berckheyde, met wien hij in Duitschland reisde. Werkzaam te Haarlem.

690. **Gezicht op den Hofvijver en het Buitenhof te 'sGravenhage.** Figuren van *Jan van Huchtenburgh*.
D., 53.7 + 63.3. Gem.: *Gerrit Berckheyde. Hughtenburgh*.
Legaat van Dr. T. H. Blom Coster te 's-Gravenhage, 1904.

BERCKHEYDE. Job Adriaensz. Berckheyde, Hollandsch architectuur- en landschapschilder, geb. 1630 te Haarlem, overl. 1698 aldaar. Leerling van Jacob Willemsz. de Wet. Reisde door Duitschland, waar hij vooral te Heidelberg, aan het hof van den Keurvorst van de Paltz vertoefde. Daarna sinds 1654 te Haarlem werkzaam. Woonde er te zamen met zijn broeder Gerrit.

746. **De Oude Gracht te Haarlem.**
P., 45.5 + 39.5. Gem.: *J. Berckheyde*: 1666.
Aangekocht uit de verzameling Steengracht 1913.

BERRETTINI. Pietro Berrettini, genoemd **Pietro da Cortona**, Italiaansch historieschilder, geb. te Cortona 1596, overl. te Rome 1669. Leerling van Andrea Comodi en van Poccetti te Florence. Werkzaam te Florence en vooral te Rome.

309. **De heilige Familie.**
D., 99 × 74.5.
Aangekocht 1823.

BEIJEREN. Abraham Hendricksz. van Beijeren, Hollandsch bloem-, stilleven- en zeeschilder, geb. 1620 of 1621 te 's-Gravenhage, overl. te Alkmaar (?) na 1674. Vermoedelijk leerling van zijn zwager Pieter de Putter. Werkzaam te Leiden, 's-Gravenhage, Delft. Amsterdam en Alkmaar.

401. **Zeevisch en kreeft.**

D., 75.8 × 68. Gem.: *A V B f.*
Aangekocht 1876.

548. **Bloemstuk.**

D., 80 × 69. Gem.: *A V B f.*
Aangekocht 1889.

665. **Stilleven.**

P., 98 × 76. Gem.: *A V B.*
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1902. Afkomstig uit Alkmaar.

678. **Stilleven met visch.**

D., 67.5 × 58.5.
Legaat van den heer A. A. des Tombe te 's-Gravenhage, 1903.

697. **Stilleven met een vijzel, druiven, vleesch, een kip en een haas.**

D., 79.5 × 68.
Geschenk van den heer L. Nardus te Arnouville, 1905.

BLOEMAERT. Abraham Bloemaert, Hollandsch historie-, portret-, genre- en landschapschilder, tevens etsr. geb. Dec. 1564 te Gorinchem, overl. Jan. 1651 te Utrecht. Zoon van den architect en beeldhouwer Cornelis Bloemaert. Reeds jong naar Utrecht. Van 1580 tot 1590 te Parijs, waar hij leerling was van Hieronymus Francken. Na een kort verblijf te Amsterdam (1591—92) vestigde hij zich te Utrecht. Zijn drie zonen, Cornelis van Poelenburgh, Jacob Gerritsz. Cuyp en de gebroeders Honthorst waren zijne voornaamste leerlingen.

16. **Hippomenes en Atalanta.**

D., 157 × 158. Gem.: *A. Bloemaert fe.* 1626.
Was op Honselaersdijk en op het Loo.

17. **De maaltijd der goden bij het huwelijk van Peleus en Thetis.**

D., 193.7 × 164.5. Gem.: *A. Bloemaert fe.* 1638.
Kabinet Willem V.

BOIS. Guiliam du Bois, Hollandsch landschapschilder, geb. vermoedelijk omstr. 1620—25 te Haarlem, overl. 1680 aldaar. Na 1660 schijnt hij niet meer geschilderd te hebben. Hij bereisde 1652—53 Duitschland en Zwitserland.

554. **Heuvelachtig landschap met water.**

P., 61 × 84. Gem.: *G. d. Bois* 1652 (of 1657).
Aangekocht 1890.

BOL, Ferdinand Bol, Hollandsch portret- en historieschilder, tevens etsers, geb. 1616 te Dordrecht, overl. 1680 te Amsterdam. Leerling van Rembrandt te Amsterdam, omstr. 1635. Zijn eerste werken staan geheel onder diens invloed.

19. **Portret van den vice-admiraal Engel de Ruyter** (1649—1683), zoon van Michiel Adriaensz. de Ruyter.

D., 131 × 112. Gem.: *F. Bol* 1669. Het verschiet rechts, zee met schepen, is door *Willem van de Velde d. J.* geschilderd.
Aangekocht 1817.

530. **Portret van Maerten van Juchen**, commandant van Wezel.

D., ovaal, 74 × 60.5.
Aangekocht 1885.

585. **Portret van den admiraal Michiel Adriaensz. de Ruyter** (1607—1676).

D., 157.5 × 135.5. Gem.: *F. Bol fecit* Ao. 1667. De zee met schepen in het verschiet is door *Willem van de Velde d. J.* geschilderd. In 1894 door het Departement van Marine afgestaan. Van dit portret bestaan vele herhalingen.

BONIFAZIO. Bonifazio di Pitati, genaamd **Bonifazio Veronese** (of **Bonifazio Veneziano**), Italiaansch historieschilder, geb. 1487 te Verona, overl. 1553 te Venetië. Leerling van Palma Vecchio te Venetië en aldaar werkzaam.

344. **Portret eener jonge vrouw.**

D. op P. Ovaal. 53.1 × 41.3.
In de vroegere catalogi aan Palma Vecchio toegeschreven. Berenson (the Venetian Painters of the Renaissance, blz. 93) wees het eerst op Bonifazio.
Het Loo. In 1875 uit het depôt.

BORCH. Gerard ter Borch, Hollandsch portret- en grene-schilder, tevens etsers, geb. 1617 te Zwolle, overl. 1681 te Deventer.

Leerling van zijn vader Gerard ter Borch den Oude te Zwolle en van Pieter Molijn te Haarlem (1632—1635). Aldaar beïnvloed door Frans Hals. Hij bezocht Engeland (1635), Munster (1646—48), Spanje en Frankrijk. Van 1650—54 woonde hij te Zwolle, vervolgens tot zijn dood te Deventer. Tot zijn talrijke leerlingen behoorde o.a. Caspar Netscher.

X 176. **De onwelkome tijding.**

P., 66.7 × 59.5. Gem.: *G T B* (monogram) 1653.
Kabinet Willem V.

177. **Portret van den schilder.**

D. op P., 61 × 42.5.
Aangekocht door Koning Willem I.

X 744. **Moederlijke zorgen.**

P., 33.5 × 29. Gem.: *G T B* (monogram).
Uit de verzameling Steengracht 1913.

BORDONE. Paris Bordone, Venetiaansch historie-, genre- en portretschilder, geb. 1500 te Treviso, overl. 1571 te Venetië. Leerling van Titiaan. Bezocht vermoedelijk Frankrijk en Duitschland.

310. **Zegenende Christus.**

D., 73.8 × 64.7. Gem.: *PARIS—BDO.*
Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

BORSSOM. Toegeschreven aan Anthony van Borssom, Hollandsch landschapschilder, geb. 1629 of 1630 te Amsterdam, overl. 1677 aldaar.

570. **Landschap.**

P., 33 × 62.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1893.

BOSSCHAERT. Ambrosius Bosschaert, Nederlandsch bloemschilder, geb. omstr. 1565 te Antwerpen, overl. 1621 te 's-Gravenhage. Werkzaam te Antwerpen, Middelburg en Utrecht. Zijne drie zoons waren eveneens bloemschilders.

679. **Vaas met bloemen.**

P., 64 × 46. Gem.: *A B* (monogram).
Legaat van den heer A. A. des Tombe te 's-Gravenhage, 1903.

BOTH. Jan Both, Hollandsch landschapschilder en etscher, geb. omstr. 1610 te Utrecht, overl. 1652 aldaar. Leerling van Abraham Bloemaert. Hij bezocht Frankrijk en Italië, waar hij zich verder ontwikkelde onder den invloed van Claude Lorrain. Sedert 1640 te Utrecht werkzaam. Willem de Heusch was zijn leerling.

20. **Italiaansch landschap.**

D., 108.2 × 125.8. Gem.: *f. Both.*
Aangekocht 1816.

21. **Italiaansch landschap.**

Koper, 52.8 × 70.7. Gem.: *f. Both.*
Aangekocht 1817.

BOURDON, Sébastien Bourdon, Fransch historie-, portret- en landschapschilder, geb. 1616 te Montpellier, overl. 1671 te Parijs. Leerling van Barthélémy te Parijs. Bezocht Italië, waar hij Claude Lorrain leerde kennen, en Zweden, waar hij eenigen tijd hofschilder van Koningin Christina was. Sinds 1653 te Parijs waar hij een der oprichters, later zelfs rector was van de Koninklijke Academie van schilder- en beeldhouwkunst.

289. **Een groep kooplieden.**

D., 98.2 × 132.
Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

BRAKENBURGH, Richard Brakenburgh, Hollandsch genre- en portretschilder, tevens etscher, geb. 1650 te Haarlem, overl. 1702 aldaar. Leerling van Adriaen van Ostade en Hendrick Mommers, misschien ook van Jan Steen, dien hij navolgde. Werkzaam te Haarlem en vermoedelijk korten tijd te Leeuwarden.

647. **De St. Nicolaas-avond.**

D., 76 × 87.7. Gem.: *R. Brakenburg.*
In bruikleen van Graaf en Gravin van Lynden van Pallandt, 1900.

BRAY. Salomon de Bray, Hollandsch historie- en portretschilder, architect, dichter en schrijver, geb. 1597 te Amsterdam, overl. 1664 te Haarlem. Zijn zoon Jan was portretschilder, zijn zoon Dirck houtgraveur, terwijl zijn derde zoon Jozef stillevens schilderde.

437. **Decoratief doek** met de inscriptie: FR. HENR. NASSAVIVS AVRIACVS. NASC. DELF. IV. CAL. FEBR. CIOIOXXCIV.

D., 103.5 × 255. Gem.: *S D Bray* 1651.

Afkomstig uit de groote zaal van het Huis ten Bosch. Tot 1875 in het depôt.

BREENBERCH, Bartholomëus Breenberch, Hollandsch landschap- en historieschilder, tevens etsers, geb. 1599 of 1600 te Deventer, overl. 1657 te Amsterdam. Hij vertoefde zeven jaren in Italië, vooral te Rome, waar hij Adam Elsheimers invloed onderging en leerling van Paulus Brill was.

134. **Mercurius ontwaart Herse.**

P., 18 × 27. Valsch gemerkt: *C. P.* (= *Corn. Poelenburgh*).
Kabinet Willem V.

BREKELENKAM. Quiringh Gerritsz. Brekelenkam, Hollandsch genreschilder, geb. omstr. 1620 te Zwammerdam, overl. 1668 te Leiden. Werkte aldaar reeds vóór 1648. Ontwikkeld onder den invloed van Gerrit Dou.

562. **De Kopster**

P., 48 × 37. Gem.: *Q v B* (monogram).
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1892.

BROUWER, Adriaen Brouwer, Nederlandsch genreschilder, geb. 1605 of 1606 te Oudenaarde, overl. 1638 te Antwerpen. Woonde te Amsterdam omstr. 1626. Leerling van Frans Hals te Haarlem (1628). Na 1631 te Antwerpen. Teniers volgde hem in zijn eersten tijd na. Craesbeeck was zijn leerling.

607. **Portret van den schilder.**

P., 23 × 16.
Aangekocht in 1897.

BRUEGHEL. Jan Brueghel I (de Fluweelen Brueghel), Vlaamsch landschap-, bloem- en figuurschilder, geb. 1568 te Brussel, overl. 1625 te Antwerpen. Leerling van Peter Goetkint den Oude te Antwerpen. Hij bezocht 1593—1596 Italië en was verder te Antwerpen, tijdelijk te Brussel werkzaam. Hij had vele leerlingen, medewerkers en navolgers. Zijn zoon Jan Brueghel II schilderde geheel in zijn trant.

233. Zie onder van Balen.

234. }
253. } Zie onder Rubens.

236. Het paradijs.

Koper, 13.5 × 19.5.
Na 1817 in het Kabinet.

281. }
282. } Zie onder Rottenhammer.

283. De Rust op de Vlucht naar Egypte.

Koper, 21.5 × 29. Figuren van *Rottenhammer*.
Het Loo. Kabinet Willem V.

285. Christus, de zielen uit het vagevuur verlossend.

Koper, 26.5 × 35.5. Gem.: I. BRUEGHEL 1597.
Enkele der figuren zijn van *Rottenhammer*.
Kabinet Willem V.

BRUGSCH MEESTER, omstr. 1510.

752. De man met de Simson-Medalje.

P., 34 × 24.7.

Aangekocht 1917. Tot 1899 in de verzameling Pallavicini-Grimaldi te Genua. 1902 op de Primitieven-Tentoonstelling te Brugge.

BRUYN. Bartholomaeus Bruyn de Oude, Duitsch portret-schilder, geb. 1493 te Wezel, overl. 1555 te Keulen, waar hij reeds 1518 werkte. Ontwikkelde zich onder invloed van Jan Joest en van Joos van der Beke, genaamd van Cleve (Meester van den Dood van Maria); later onder den invloed van Jan van Scorel en Maerten van Heemskerck.

739. Tweeluik. Portretten van een lid van het geslacht Relinxwerth en van diens vrouw. Op de buitenzijde van dit laatste de zelfmoord van Lucretia.

P., iedere vleugel 68 × 49, boven afgerond. Gedateerd 1529.
Legaat van W. J. Baron van Pabst van Bingerden te 's-Gravenhage, 1912.

CALRAET. Abraham (van) Calraet, Hollandsch stillevenschilder, geb. 1643 te Dordrecht, overl. 1722 aldaar. Navolger en vermoedelijk leerling van Albert Cuyp.

754. **Stilleven met Perzikken en Druiven.**

D., 89 × 73. Gem.: *A. V. Calraet*.

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1918.

CAPPELLE. Jan van de Cappelle, Hollandsch schilder van zeegezichten en winterlandschappen, tevens etser, geb. 1624 of 1625 te Amsterdam, aldaar overl. 1679. Navolger, misschien leerling van Simon de Vlieger. Werkzaam te Amsterdam.

567. **Winterlandschap.**

D., 51.8 × 61.8. Gem.: *J. V. Cappelle. fe. 1653*.

Als Isaack van Ostade in de verzameling van Sir Joshua Reynolds. Aangekocht in 1893 te Londen.

CERESO. Mateo Cereso, Spaansch historie- en portretschilder, geb. 1635 te Burgos, overl. 1685 te Madrid. Leerling van zijn vader Mateo en van Juan Carreño de Miranda te Madrid. Murillo's en van Dyck's meesterstukken hadden veel invloed op hem. Werkzaam te Madrid, tijdelijk te Burgos, Valladolid en Valencia.

300. **De boetvaardige Magdalena.**

D., 103.2 × 83. Gem.: *Matheo. zereço fec. An Do 1661*.

Aangekocht door Koning Willem I te Parijs, 1823.

CEULEN. Zie Janssens.

CHAMPAIGNE. Philippe de Champaigne, Vlaamsch-Fransch historie- en portretschilder, geb. 1602 te Brussel, overl. 1674 te Parijs. Leerling van Bouillon, Mich. Bordeaux en Jacques Fouquières. Sedert 1621 te Parijs bij l'Allemand en onder Duchesne met Poussin werkzaam aan het Luxembour.

237. **Portret van Jacobus Govaerts**, Ceremoniemeester en Notator van het Kapittel te Antwerpen.

D., 134 × 107. Gem.: *ET. SLE: 29: Jo. 1665*.

Aangekocht door Koning Willem I, 1823.

CHARDIN. Jean Baptiste Siméon Chardin, Fransch genre-, stilleven- en portretschilder, geb. 1699 te Parijs, overl. 1779 aldaar. Leerling van Cazès en Coypel. Werkzaam in Parijs.

X 656. **Stilleven.**

D., 33 × 41. Gem.: *Chardin*.

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1901.

CIGNANI, Carlo Cignani, Italiaansch historieschilder, geb. 1628 te Bologna, overl. 1719 te Forlì. Leerling van Francesco Albani. Eerste „Principe” der 1709 te Bologna gestichte „Academia Clementina”. Werkzaam vooral te Bologna.

316. **Adam en Eva door de slang verleid.**

D., 234 × 158.

Geschilderd in 1702 voor kardinaal *San Cesario*.

Kabinet Willem V.

CLAESZ. Pieter Claesz., Hollandsch stillevenschilder, geb. 1596 of 1597 te Burgsteinfurt, begr. te Haarlem 1 Jan. 1661. Reeds vóór 1617 te Haarlem werkzaam. Vader en leermeester van Claes Pieterz. Berchem.

403. **Stilleven.**

P., 45 × 65.5. Gem.: *P C* (monogram) 1644.

Aangekocht te Parijs 1876.

CODDE. Pieter Codde, Hollandsch genre-, portret- en historieschilder, geb. 1599 of 1600 te Amsterdam, overl. aldaar 1678. Werkzaam te Amsterdam. Ontwikkeld onder den invloed van Frans Hals. Willem Duyster was zijn leerling.

392. **Danspartij.**

P., 50 × 76.5. Gem.: *P Codde Ao.* 1636.

Aangekocht 1876.

445. **Triktrakspelers.**

P., 20 × 27. Achthoekig. Gem.: *P Codde fecit* 1628.

1878 in het Museum.

COOGHEN. Leendert van der Cooghen, Hollandsch historieschilder en etsen, geb. 1610 te Haarlem, aldaar overl. 1681. Leerling van Jacob Jordaens te Antwerpen. Werkzaam

te Haarlem. Hij was een vermogend man en beoefende de kunst slechts uit liefhebberij. Zij schilderijen zijn zeldzaam.

81. **Christus en de ongeloofige Thomas.**

D., 111 × 156. Gem.: *L. I. Cooghen* 1654.
Aangekocht te Londen, 1876.

COQUES. **Gonzales Coques**, Vlaamsch portret- en genreschilder, geb. 1614 te Antwerpen, overl. 1684 aldaar. Leerling van Pieter Brueghel den Jonge en David Ryckaert II. Hij schilderde o. a. voor Prins Frederik Hendrik en vele andere vorsten. Men noemde hem den „kleinen van Dyck”. Werkzaam te Antwerpen.

238. **Kunstkamer.** Dit stuk, in 1683 door de Antwerpsche schilderskamer aangeboden aan Jan van Bavegom, Procureur van den Raad van Brabant te Brussel, die haar in een proces ter zijde had gestaan, is door verschillende Antwerpsche schilders samengesteld. Bijna alle stukken zijn van de handtekening der schilders voorzien. Slechts de groep personen op den voorgrond is van de hand van **Coques**.

Het bouwkundig gedeelte is in 1674 door **Wilhelm Schubert von Ehrenberg** (1637—1676) geschilderd.

De schilderijen in de kunstkamer zijn de volgende:

Op den voorgrond links:

Johannes de Duyts (1629—1676). Slapende nymphen, door een man bespied.

Gem.: *I. de Duyts f.* 1671.

Jan Peeters (1624—1677?). Zeestuk.

Gem.: *I. P.*

Rechts op den voorgrond:

Peeter Gysels (1621—1690). Stilleven.

Gem.: *Peetre Gysens.*

Casper Jacob van Opstal d. Jonge (1654—1717). Venus en Adonis.

Gem.: *C. van Opstal* 1706(?).

Naast de deur links, boven aan te vangen:

Peter IJkens (1648—1695). Christus en de hoofdman over honderd.

Daaronder in een cartouche:

Erasmus Quellinus de Jonge (1607—1678). De Aarde (allegorische voorstelling).

Gem.: *E. Q.*

Antonie Goubau (1616—1698). Italiaansch landschap.

Gem.: *A. Goubau f.*

Carel Emmanuel Biset (1633—na 1691). Ascalaphus in een uil veranderd.

Gem.: *C. E. Biset f.*

Pieter van Bredael (1629—1719). Landschap.

Gem.: *P. V. B. f.*

Onbekend meester. Landschap bij maneschijn.

Johan van Kessel (?) (1626—1679). Landschap.

Gem.: *J. V. K.*

Peeter Boel (1622—1674). Everjacht.

Onbekend meester. Haven in de Levant.

Johan van Kessel (?) (1626—1679). Vlinders en andere insecten.

Onbekend meester. Zeestuk.

Boven den doorgang:

Theodoor Boeyermans (1620—1678). Het oordeel van Paris.

Daaronder, in het portaal:

Theodoor Boeyermans (1620—1678). Leda.

Op den achtergrond in de tweede kamer:

Copie naar Titiaan. Karel V.

Copie naar A. van Dyck. Portret van den Earl of Arundel en van Lady Talbot.

Copie naar Velazquez. Portret van Filips IV.

Copie naar A. van Dyck. Dubbelportret.

Boven den schouw:

Onbekend meester. Hero en de dochters en Nereus.

Onbekend meester. Filips II van Spanje.

Copie naar Rubens. Karel de Stoute.

Copie naar A. van Dyck. Portret van een Kardinaal.

Onbekend meester. Portret van een krijgsman.

Naast de deur, rechts, boven aan te vangen:

Jan Cossiers (1600—1671). De triump van Silenus.

Onduidelijk gem.: *Cossie* . . .

Daaronder, in een cartouchè:

Theodoor Boeyermans (1620—1678). Het Water (allegorische voorstelling).

Gem.: *T. B.*

Theodoor Boeyermans (1620—1678). De vier jaargetijden.

Gem.: *T. Boeyermans f.*

Onbekend meester. Italiaansch landschap.

Onleesbaar gemerkt.

Johan van den Hecke (1620—1684). Landschap.

Gem.: *I. V. HECKE.*

Johan van den Hecke (1620—1684). Kruisafneming.

Gem.: *I. V. H.*

Johan van den Hecke (1620—1684). Landschap met een kasteel.

Gem.: *I. V. H. F.*

Onbekend meester. Stilleven met vruchten.

Onbekend meester. Landschap.

Peter Spierinckx (1635—1711). Kermis.

Gem.: *Pr. Spierinckx.*

Johan van den Hecke (1620—1684). Badende mannen.

Gem.: *I. V. HECKE.*

Het geheel is geschilderd op doek, 176 × 210.5.

Het Loo. Kabinet Willem V.

CORNELISZ. Jacob Cornelisz. van Oostsanen (zich ook **Jacobus Amstelodamensis** noemende), Hollandsch historien- en portretschilder, ook houtgraveur, geb. vóór 1470 te Oostsanen, overl. vóór 1533 te Amsterdam, waar hij reeds in 1510 werkzaam was. Leermeester van Jan van Scorel en van zijn zoon Dirck Jacobsz.

1. **Salome met het hoofd van Johannes den Dooper.**

P., 72 × 53.5. Gem.: *Ƴ. A.* 1524 (waartusschen het huismerk van den schilder, ook door zijn zoon *Dirck Jacobsz.* gebruikt).

In 1775 uit het slot Oraniënstein naar het Kabinet Willem V.

CORTONA. Zie **Berrettini.**

COSIMO. Piero (Pietro) di Cosimo, ook **Pietro di Lorenzo** genoemd. Italiaansch historie- en portretschilder, geb. 1462 te Florence, overl. 1521 aldaar. Van 1480 tot 1484 leerling van Cosimo Rosselli te Rome. Ontwikkeld onder invloed van Filippino Lippi en de school van Milaan. Hoofdzakelijk te Florence werkzaam.

287. **Portret van Francesco Giamberti.**

P., 47.5 × 33.7

Kabinet Willem V. Zie het volgende N°.

288. **Portret van den Florentijnschen architect Giuliano da San Gallo** (1443—1517).

P., 47.2 × 33.5.

Dit en het voorgaande portret vindt men bij Vasari in het leven van Piero di Cosimo beschreven als volgt: *Francesco da San Gallo ancora ha di mano di Piero . . . due ritratti, l'uno di Giuliano suo padre, l'altro di Francesco Giamberti suo avolo, che paion vivi.*

Herkomst als n°. 287.

CUYLENBORCH. Abraham van Cuylenborch. Hollandsch landschap- en figuurschilder, ook etser, geb. in het begin der XVIIde eeuw te Utrecht, overl. 1658 aldaar. Leerling en navolger van Poelenburgh. Sedert 1639 lid van het Utrechtsche St. Lucasgild.

24. **Diana met hare gezellinnen.**

P., 32 × 40. Gem.: *A. V. Cuylenborch J.*

Na 1817 in het Kabinet gekomen.

CUYP. Aelbert Cuyp, Hollandsch genre- en landschap-, dier-, portret- en stillevenschilder, tevens etsers, geb. 1620 te Dordrecht, overl. 1691 aldaar. Leerling van zijn vader Jacob Gerritz. Cuyp. Werkzaam te Dordrecht.

25. **Portret van een heer uit de familie de Roovere.**

D., 123.5 × 154. Gem.: *A. Cuijff*.
Aangekocht 1820.

627. **Hoenders.**

P., 55 × 74. Gem.: *A. Cuijff A° 1651*.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1899.

DEELEN. Dirck van Deelen, Hollandsch schilder van gebouwen, geb. 1605 te Heusden, overl. 1671 te Arnemuiden. Navolger en vermoedelijk ook leerling van Steenwyck. Sedert 1626 te Arnemuiden, waar hij o. a. burgemeester was; tijdelijk te Middelburg en te Antwerpen werkzaam.

26. **De groote zaal op het Binnenhof te 's Gravenhage, tijdens de Groote Vergadering der Staten-Generaal in 1651.** De vlaggen, in de oorlogen door de Republiek veroverd, en die men hier aan de houten kap ziet hangen, bevinden zich thans in het Paleis te Amsterdam.

P., 52 × 66.
Aangekocht 1819.

DITTMARS. Hendrich Dittmars (Dittmers of Dittmarsen), Duitsch portret- en historieschilder, geb. omstr. 1625 te Hamburg, overl. 1677. Werkzaam vooral te Hamburg en Kopenhagen. Hij bezocht waarschijnlijk Holland en Italië.

228. **Mansportret.**

P., 50 × 37.5. Gem.: *H Dittmars Fec: 1664*.
Na 1817 in het Kabinet gekomen.

DOES. Simon van der Does, Hollandsch landschap- en dierschilder, geb. 1653 te Amsterdam (?), overl. 1717 te Antwerpen of Parijs. Leerling van zijn vader Jacob van der Does, van Karel Du Jardin, Caspar Netscher en Gerard de Lairese. Werkzaam hoofdzakelijk in den Haag, tijdelijk te Londen, Brussel en Antwerpen.

31. Herderin met schapen.

D., 60 × 70. Gem.: *S: van der Does* MDCCXI.

Verkregen door ruiling met het Rijksmuseum te Amsterdam, 1825.

DOORDT. Jacob van Doordt, Hollandsch portretschilder, die omstreeks 1610—1626 in Zweden en Denemarken werkzaam was als hofschilder van Christiaan IV en later van Sophia, Koningin van Denemarken en Noorwegen. Omtrent zijn leven is weinig bekend.

466. Portret van Koningin Sophia van Denemarken en Noorwegen (1557—1631).

D., 115.6 × 101.7. Lang opschrift met alle titels der vorstin en het jaartal 1626.

Uit het paleis te Leeuwarden.

DOU. Gerrit Dou, Hollandsch portret-, genre- en stilleven-schilder, geb. 1613 te Leiden, overl. 1675 aldaar. Leerling van zijn vader, den glasschrijver Douwe Jansz., van den graveur Bartholomeus Dolendo, van Pieter Couwenhoven en vooral van Rembrandt (1628—1631). Onder diens invloed gevormd. Met zijn leerling Frans van Mieris staat hij aan het hoofd der school van Leidsche fijnschilders.

32. De jonge moeder.

P., 73.5 × 55.5. Boven rond. Gem.: *G Dou* 1658.

Door de O. I. Compagnie of de Staten van Holland aan Koning Karel II van Engeland geschonken in 1660. Verzameling van Koning Jacob II en van den Koning-Stadhouder Willem III. Later Kabinet Willem V.

33. Jonge vrouw met een lamp.

P., 19 × 14.

Dit stukje zou ook van *G. Schalcken* kunnen zijn.

Het Loo. Kabinet Willem V.

DROOCHSLOOT. Joost Cornelisz. Droochsloot, Hollandsch historie-, landschap- en genreschilder, geb. 1586 te Utrecht (?), overl. 1666 aldaar. Reeds in 1616 lid van het Utrechtsch St. Lucasgild. Waarschijnlijk was Jacob A. Duck zijn leerling. Zijn zoon Cornelis schilderde geheel in zijn trant.

34. **Dorpskermis.**

P., 44,5 × 80. Gem.: *ƒ C D S* (monogram) 1652.
Aangekocht 1873.

35. **Hollandsch dorp.**

Maten, monogram en herkomst als het vorige No.

DUBOIS. Zie **Bois.**

DUGHET. **Gaspard Dughet**, genaamd **Caspard Poussin** of **Le Guaspre**, Italiaansch landschapschilder en graveur, 1613 te Rome uit Fransche ouders geboren, overl. 1675 aldaar. Leerling en zwager van Nicolas Poussin en diens navolger als landschapschilder. Werkzaam te Rome.

320. **Italiaansch landschap.**

D., 48,6 × 64.
Aangekocht met de verzameling Rainer in 1821.

DUJARDIN. Zie **Jardin.**

DUSART, Cornelis Dusart, Hollandsch genreschilder, graveur en etsen, geb. 1660 te Haarlem, overl. 1704 aldaar. Leerling en navolger van Adriaen van Ostade. Werkzaam te Haarlem.

440. **Boerenherberg.**

P., 40,5 × 49,5. Gem. onder de overschilderde signatuur van *A. v. Ostade: Corn: dusart.*
Begonnen door *A. van Ostade*, voltooid door zijn leerling *Dusart*.
Aangekocht 1877.

DUIJSTER. Willem Cornelisz. Duyster, Hollandsch interieur- en portretschilder. Geb. 1599 of 1600 te Amsterdam, overl. aldaar 1635. Waarschijnlijk leerling van Pieter Codde. Werkzaam te Amsterdam.

408. **De officier.**

P., 40 × 31,5.
Aangekocht 1876.

DYCK, Anthonie van Dyck, Vlaamsch historie- en portretschilder, tevens etsen, geb. 1599 te Antwerpen, overl. 1641 te Londen. Leerling van Hendrick van Balen te Antwerpen en

sinds 1618 helper van Rubens, onder wiens invloed hij zich verder ontwikkelde. Werkzaam te Antwerpen, in Italië (1621—1622) en sinds 1632 in Londen als hofschilder van Koning Karel I. Hij had talrijke leerlingen en navolgers.

239. **Portret van Pieter Stevens**, kunstvriend en schilder te Antwerpen.

D., 112.5 × 99.5. Gem.: *Aet. suae* 37. 1627 *Anto. van Dyck: fecit.*
Kabinet Willem V.

240. **Portret van Anna Wake**, echtgenoot van den voorgaande.

D., 112.5 × 100. Gem.: *Aet. suae*: 22. *An.* 1628. *Anto. van Dyck fecit.*

Tegenhanger van het vorige n^o.
Kabinet Willem V.

242. **Portret van den schilder Quintijn Simons.**

D., 98 × 84.
Kabinet Willem V.

DIJK. Philip van Dijk, Hollandsch portret- en genresschilder, geb. 1680 te Amsterdam, overl. 1753 te 's-Gravenhage. Leerling van Arnold Boonen te Amsterdam. Werkzaam aldaar, sedert 1708 te Middelburg en tijdelijk te Cassel als hofschilder van den Keurvorst van Hessen. Navolger van Adriaen van der Werff.

27. **Judith.**

P., 28 × 30.5. Gem.: *P: van Dijk* 1726.
Paleis te Leeuwarden en Kabinet Willem V.

28. **Luitspeelster.**

P. 15.5 × 12.5. Gem.: *P v Dijk.*
Kabinet Willem V.

29. **Dame bij haar toilet.**

P., 29.5 × 23.5. Gem.: *Ph: v. Dijk. F.*
Paleis te Leeuwarden en Kabinet Willem V.

30. **De boekhouder.**

D., 26.5 × 21.
Afkomst als het vorige N^o.

712. **Portret van Mathias Lambertus Singendonck** (1678—1742), burgemeester van Nijmegen. In 1723 in tweede huwelijk getrouwd met de in het volgende n^o. genoemde Agneta Catherina Hoefft.

D., ovaal, 53 × 44.5. Gem.: *P. van Dijk*.
Legaat Singendonck 1907.

713. **Portret van Agneta Catherina Hoefft** (1689—1758). echtgenoot van den voorgaande.

D., ovaal, 53 × 44.
Herkomst als n°. 712.

EVERDINGEN. Caesar Boëtius van Everdingen, Hollandsch historie-, genre- en portretschilder, geb. 1606 (?) te Alkmaar, overl. 1678 aldaar. Werkzaam voornamelijk te Alkmaar, omstreeks 1648—1656 te Haarlem en 1661 te Amsterdam. Broeder van Allaert van Everdingen.

39. **Diogenes zoekt een mensch**. Eenige figuren zijn portretten der Haarlemsche familie Steyn. De plaats der handeling is de Grootte Markt te Haarlem.

D. op P., 76 × 103.5. Gem.: *Anno 1652. C V E* (monogram).
Legaat van Douair.^e Steyn, geb. Schellinger, aan Prins Willem V,
1773.

FABRITIUS. Carel Fabritius, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, geb. omstreeks 1620, overl. bij de buskruitontploffing te Delft, 12 Oct. 1654. Werkzaam te Amsterdam, waar hij vermoedelijk Rembrandts leerling was, en te Delft sedert omstr. 1646. Jan Vermeer van Delft was waarschijnlijk zijn leerling.

- X 605. **De Distelvink**.

P., 33.5 × 22.8. Gem.: *C. Fabritius 1654*.
Aangekocht 1896.

- X 610. **Studie naar eene oude vrouw**.

P., 19.7 × 15.8.
Heette vroeger Rembrandt, is evenwel volgens de meening van den eigenaar een C. Fabritius.
In bruikleen van Dr. A. Bredius 1897.

FLINCK. Govert Flinck, Hollandsch portret-, historie- en genreschilder, geb. 1615 te Kleef, overl. 1660 te Amsterdam. Leerling van Lambert Jacobz. te Leeuwarden en vooral van Rembrandt te Amsterdam.

676. **Meisje bij een tafelstoel.**

D., 114.2 × 87.3. Gem.: *G. Flinck f* 1640.
Legaat A. A. des Tombe, 1903.

696. **Mansportret.**

D., 72.5 × 58.7. Gem.: *G. Flinck* 165.
Legaat Dr. T. H. Blom Coster, 1904.

FLORIS. Frans de Vriendt, gen. **Frans Floris**, Vlaamsch historie- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1518 of 1519 te Antwerpen, overl. 1570 aldaar. Leerling van zijn vader Cornelis Floris, later van Lambert Lombard te Luik. Na 1541 bezocht hij Italië, vanwaar hij sterke indrukken medebracht van Michel Angelo's kunst. Hij bereisde ook Holland. Werkzaam te Antwerpen, waar hij vele leerlingen had.

263. **Venus, Adonis' dood beweene.**

P., 151.8 × 124. Gem.: *F. Floris. F.*
Aangekocht 1875.

FOGOLINO. Marcello Fogolino, (**Marcellus Vicentius**), Italiaansch historieschilder en etsers, tevens architect en goudsmid. Geboorte- en doodsjaar onbekend. Wordt vermeld tusschen 1519 en 1548. Gevormd onder invloed der school van Vicenza (Montagna, Buonconsiglio) en onder dien van Pordenone. Werkzaam te Vicenza (1519—21), te Pordenone (1521—26) en Trente (sinds 1527).

347. **Maria met het Kind Jezus en de HH. Catharina, Franciscus van Assisi, Johannes de Dooper, Johannes de Evangelist, Antonius van Padua en Maria Magdalena.**

D., 265 × 194.4. Gem.: *MARCELLUS VINCENTINUS P.*
Aangekocht 1831.

FRANCKEN. Frans Francken de Jonge (II), Vlaamsch historieschilder, geb. 1581 te Antwerpen, overl. 1642 aldaar. Leerling van zijn gelijknamigen vader. Oom en leermeester van Frans Franken III. Werkzaam te Antwerpen.

244. **Een bal aan het hof van Albertus van Oostenrijk en diens gemalin Isabella Clara Eugenia.** Deze beiden en enkele voorname gasten (in het geheel zeven portretten, in het midden de oudste zoon van Prins Willem I, Prins Filips Willem van Oranje, en zijne gemalin Eleonora van Bourbon, prinses van Condé) zijn geschilderd door Frans Pourbus den Jonge (II) (geb. 1569, overl. 1622).

P., 68 × 113.5. Gem.: *Den J. Franck.*

Geschilderd tusschen 1611 en 1616.

Het Loo. Kabinet Willem V.

FRANSCHESCHOOLO. Tweede helft der XVIIe eeuw.

432. **Portretten der gebroeders de Châtillon-Colligny.** Links de Kardinaal Odet, in het midden Admiraal Gaspard, rechts Kolonel-Generaal François.

D., 192 × 164.5.

In 1707 reeds te 's-Gravenhage.

FIJT. Jan of Joannes Fijt. Vlaamsch stillevens- en dierschilder, geb. 1611 te Antwerpen, overl. 1661 aldaar. Leerling van Frans Snijders. Werkzaam hoofdzakelijk te Antwerpen. Bezocht Frankrijk, Italië en Holland.

687. **Doode vogels.**

D., 48.5 × 71.5

Aangekocht 1904.

GEERAERTS. Martinus Josephus Geeraerts, Vlaamsch schilder van historiestukken, geb. 1707 te Antwerpen, overl. 1791 aldaar. Leerling van Abraham Godyn. Werkzaam te Antwerpen. Vooral bekend door zijn „grauwtjes” in den trant van Jacob de Wit.

245. **De Herfst. Allegorie.**

D., 85 × 100.

Kabinet Willem V.

GELDER. Arent (Aert) de Gelder, Hollandsch historie-, portret- en landschapschilder, geb. 1645 te Dordrecht, overl. 1727 aldaar. Leerling van Samuel van Hoogstraten en omstr.

1660 van Rembrandt. Werkzaam te Dordrecht. Hij volgde de laatste, breede manier van Rembrandt na.

40. **Juda en Thamar.**

D., 80 × 97. Gem.: *A. de Gelder f.*

Geschenk van Mr. H. Graaf van Limburg Stirum, 1874.

737. **Vóór den tempel.**

D., 70.7 × 91. Gem.: *A. de Gelder f. 1679.*

Geschenk van den Heer F. Kleinberger te Parijs, 1911.

757. **Portret van Herman Boerhaave** (1668—1738), hoogleeraar aan de Leidsche Universiteit, wereldberoemd geneeskundige.

D., 79.2 × 63.5. Gem.: *de Gelder f.*

Geschenk van den heer D. A. J. Kessler, 1918.

GELDORP, Geldorp Gortzius, genaamd **Geldorp**, Vlaamsch historie- en portretschilder, geb. te Leuven 1553, overl. te Keulen 1616 of 1618. Leerling van Frans Francken I en van Frans Pourbus I te Antwerpen, waar hij sedert 1570 werkzaam was. Sinds 1579 te Keulen, waar hij schilderde voor den Hertog van Terranova.

318. **Eene heilige.**

P., 54 × 43.5.

Aangekocht 1831.

GIORDANO. Luca Giordano, bijgenaamd **Fa presto**, Italiaansch historieschilder, geb. 1632 te Napels, overl. 1705 aldaar. Leerling van Ribera te Napels; later onder Pietro da Cortona te Rome werkzaam. Woonde te Napels, tijdelijk te Rome en Florence en van 1692—1700 te Madrid. Zeer vruchtbaar en vlug werkend kunstenaar.

334. **Prometheus.** Een gier knaagt aan zijn steeds weder aangroeiende lever.

D., 110.2 × 120.3.

Aangekocht 1831 met het volgend N^o.

335. **Sisyphus.** Hij moet een zwaren steen naar den top van een berg dragen: telkens valt de last weer naar beneden en hij moet dan opnieuw beginnen.

D., 110.4 × 120.

Maten en herkomst als voren.

GOLTZ. Franciscus de Goltz, weinig bekend Hollandsch portretschilder uit het begin der XVIIe eeuw. Wellicht verwant aan de familie Goltzius.

427. **Mansportret.**

P., 114.7 × 96.5. Gem.: *aetat.* 40. *ao* 1613. *fransise de goltz. fecit.*
Uit het depôt, 1876.

GORTZIUS. Zie Geldorp.

GOVAERTS. Abraham Govaerts of Goyvaerts, Vlaamsch landschapschilder, geb. 1589 te Antwerpen, overl. 1626 aldaar. Navolger van Jan Brueghel I, wiens leerling hij waarschijnlijk was.

45. **Boschgezicht.**

P., 62.5 × 101. Gem.: *A Govaerts.* 1612.
Oraniënstein. Kabinet Willem V.

GOYEN. Jan Josephsz. van Goyen, Hollandsch landschapschilder, geb. 1596 te Leiden, overl. 1656 te 's Gravenhage. Leerling van Coenraet van Schilperoort en Isaack van Swanenburg te Leiden, van Willem Gerritsz. te Hoorn en van Esaias van de Velde. Tot 1632 (na een reis door België en Frankrijk in 1615) in Leiden. Daarna tot zijn dood te 's Gravenhage.

551. **Gezicht op Dordrecht van uit Papendrecht.**

P., 46.5 × 72.8. Gem.: *v. Goyen* 1633.
Aangekocht 1889.

624. **Riviermonding.**

P., 41.4 × 55.8. Gem.: *V G* 1655.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1899.

759. **Hollandsche plas.**

P., 37 × 64. Gem.: *V G.*
Afkomstig uit de verzameling James Simon te Berlijn.
Geschenk van een ongenoemde, 1919.

HAAGEN. Joris van der Haagen (Verhagen), Hollandsch landschapschilder, geb. ± 1615—20 te 's Gravenhage, overl. 1669 aldaar, waar hij sedert 1640 werkzaam was en vermoedelijk

1650 en 1657 te Amsterdam. Blijkens zijn teekeningen en schilderijen ook in Gelderland en aan den Rijn werkzaam.

46. Gezicht bij Arnhem.

D., 66 × 88.7.

Het jaartal 1649 op een der huizen moet misschien als jaarmerk der schilderij beschouwd worden.

Kasteel Honselaersdijk en Kabinet Willem V.

47. De Rijnpoort te Arnhem.

D., 66 × 88.7.

Afkomst als n°. 46.

HACKAERT. Jan Hackaert, Hollandsch landschapschilder, geb. 1629 te Amsterdam, overl. 1699 (?) aldaar. Hij bezocht 1653—1658 Zwitserland en Italië en was sedert werkzaam te Amsterdam. Adriaan van de Velde en Johannes Lingelbach schilderden figuren in zijn werken.

47°. Italiaansch landschap.

P., 28 × 34.5. Gem.: *f. H.* De figuren worden toegeschreven aan *Joh. Lingelbach*.

Aangekocht 1882.

HAECHT. Willem van Haecht of Verhaecht, Vlaamsch genreschilder, zoon van Rubens' leermeester Tobias Verhaecht. Geb. 1593 te Antwerpen, overl. 1637 aldaar. In 1615 ging hij naar Parijs, van 1619 tot 1626 was hij in Italië. Hij woonde sedert te Antwerpen ten huize van Cornelis van der Geest, die hem aanstelde tot conservator van zijn kunstverzameling.

- 266. Het atelier van Apelles.** Op dit stuk, dat een gedeelte der verzameling van der Geest te Antwerpen te zien geeft, ziet men een aantal nog in bekende verzamelingen aanwezige schilderijen uit de XVIe en XVIIe eeuw aan de wanden hangen. o. a. Amor door Venus geblinddoekt, van Titaan, thans in het Palazzo Borghese te Rome; Diana op de jacht, van Domenico Zampieri, thans mede in dezelfde verzameling; een Quinten Massijs, de bankier met zijne vrouw, thans in het Louvre te Parijs; de slag der Amazonen, door Rubens voor van der Geest geschilderd, thans te Munchen; Jupiter

en Antiope, van Correggio, thans in het Louvre; een krijgsman door Barent van Orley, thans in Lützschena; Apollo, Daphne vervolgend, door Albani, thans in het Louvre te Parijs, enz.

P., 105 × 149.5.

In 1765 voor het Kabinet Willem V aangekocht.

HAENSBERGEN. Johannes van Haensbergen, Hollandsch schilder van landschappen, historiestukken en portretten, tevens etser, geboren 1642 te Gorinchem, overl. 1705 te 's-Gravenhage. Leerling van Cornelis Poelenburgh te Utrecht, waar hij tot 1668 vermeld wordt. Later woonde hij te 's-Gravenhage.

135. **Badende vrouwen.**

Koper. 17.5 × 22.5.

Kabinet Willem V.

601. **Stilleven.**

P. 40 × 30.2. Gem.: *Joh. Haensbergh Gorco: fec.* 1665.

Geschenk van den heer T. Humphry Ward te Londen, 1895.

720. **Portret van Mr. Pieter Dierquens** (1668—1714), Baljuw van 's-Gravenhage.

D, 57.5 × 46. Gem.: *I. V. H. f.* 1690.

Legaat van Mejonkvrouwe M. J. Singendonck te 's-Gravenhage, 1907.

721. **Portret van Anna Maria Roman** (1680—1758). Echtgenoot van den voorgaande.

Tegenhanger van n°. 720, en van gelijke herkomst en afmetingen.

HALS. Claes Hals, Hollandsch genre-schilder, geb. 1628 te Haarlem, overl. 1686 aldaar. Zoon van Frans Hals. Werkzaam te Haarlem.

623. **Lezende vrouw.**

P., 30.8 × 24. Gem.: *C H.*

Aangekocht 1899.

HALS. Frans Hals, Hollandsch portret- en genreschilder, geb. omstreeks 1580 of 1581 te Antwerpen, overl. 1666 te

Haarlem. Leerling aldaar van Karel van Mander. Sedert omstreeks 1600 tot aan zijn dood te Haarlem werkzaam, waar hij vele leerlingen had, o. a. zijn zes zonen en zijn schoonzoon Pieter Roestraten: voorts Adriaen Brouwer, Adriaen van Ostade, Philips Wouwermans en hoogstwaarschijnlijk Jan Miense Molenaer, Judith Leyster en Pieter Codde.

X 459. **Portret van Jacob Pietersz. Olycan** (1596—1638).

D., 124.6 × 97.3. Gem.: *Aetat. suae* 29. *Ano* 1625.
Aangekocht 1880 met het volgende No.

460. **Portret van Aletta Hanemans**, (1606—1653), echtgenoot van den voorgaande.

D., 124.2 × 98.2. Gem.: *Aetat. suae* 19. *Ano*. 1625.
Herkomst als het vorige No.

X 618. **Mansportret.**

P., 24.5 × 19.5.
Aangekocht 1898.

758. **Jongeling.**

P., 28.4 × 22.25.
In bruikleen van den Heer en Mevrouw Mr. C. J. G. Bredius—
Th. à Th. van der Hoop van Slochteren te Woerden, 1919.

HALS. Harmen (Herman) Hals, Hollandsch genre-schilder. geb. 1611 te Haarlem, overl. 1669 aldaar. Oudste zoon en leerling van Frans Hals. Werkzaam te Haarlem en Vianen.

X 756. **Slapende rooker.**

P., 63.3 × 48.
Aangekocht 1918.

HANNEMAN. Adriaen Hanneman, Hollandsch historie- en portretschilder, geb. omstreeks 1601 te 's Gravenhage, overl. 1671 aldaar. Leerling van Anthony van Ravesteyn en Daniel Mijtens I: navolger van Anthony van Dyck. Werkzaam te 's Gravenhage, van 1624—1640 te Londen.

241. **Portretten van Constantijn Huijgens en zijne kinderen.** In het midden Constantijn Huijgens. Ridder. Heer van Zuylichem (1596—1687), bekend dichter en staatsman. Rechts boven zijn

zoon Constantijn, evenals hij later secretaris van den Prins van Oranje; links boven zijn zoon Christiaan, beroemd natuur- en sterrekundige; links beneden Lodewijck, later Drossaart van Gorcum en Gedeputeerde ter Admiraliteit van de Maas; rechts beneden Philips. In het midden boven Susanna, later echtgenoot van Philips Doublet.

D., 204 × 173. Gem.: *Ecce Hereditas Domini* Anno 1640.
Aangekocht 1822.

693. **Portret van een kunstenaar.**

D., 73 × 62.
Legaat Dr. T. H. Blom Coster, 1904.

HEDA. Willem Claesz. Heda, Hollandsch stillevens- en portretschilder, geb. 1594 te Haarlem, waar hij 1678 nog leefde. Werkzaam te Haarlem.

596. **Overblijfsels van een ontbijt.**

P., 46.2 × 69. Gem.: *Heda* 1629.
Aangekocht 1895.

HEEM. Jan Davidsz. de Heem, Hollandsch bloem- en stillevenschilder, geb. 1606 te Utrecht, overl. omstreeks 1683—84 te Antwerpen. Leerling van zijn vader David de Heem. Van 1628—1632 te Leiden onder invloed van Pieter Potter, daarna tot 1667 te Antwerpen onder invloed van Daniel Seghers. Van 1667—1672 te Utrecht, van 1672 tot aan zijn dood te Antwerpen werkzaam.

48. **Vruchten.**

D., 94.7 × 120.5. Gem.: *J. D. De Heem f.*
Kabinet Willem V.

49. **Bloem- en vruchtenkrans.**

D., 60.2 × 74.7. Gem.: *J. D. de Heem. fecit.*
Het Loo en Kabinet Willem V.

613. **Boekentafel.**

P., 36.1 × 48.5. Gem.: *Johannes de Heem*. 1628.
Aangekocht 1910.

HELST. Bartholomeüs van der Helst, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. omstr. 1613 te Haarlem, overl. 1670 te Amsterdam. Waarschijnlijk leerling van Nicolaes Eliasz. Werkzaam te Amsterdam.

54. **Portret van den schilder Paulus Potter** (1625—1654).
D., 99 × 80. Gem.: *B. vander. helst.* 1654.
Aangekocht 1820.
568. **Mansportret.**
P., 77 × 62.5. Gem.: *B. vander helst.* 1660.
Geschenk van een ongenoemde, 1893.
569. **Vrouweportret.**
P., 77 × 62.5. Gem.: *B. vander. helst* 165 . .
Tegenhanger van n°. 569. Dezelfde herkomst.

HEUSCH. Willem (Guilliam) de Heusch, Hollandsch landschapschilder en etser, geb. omstreeks 1625 te Utrecht, overl. 1692 aldaar. Leerling van Jan Both te Utrecht, waar hij steeds werkzaam was. Hij bezocht in zijn jeugd Italië.

55. **Italiaansch landschap.**
Koper, 21.5 × 29. Gem.: *G D Heusch: f:* (ook op de keerzijde).
Aangekocht 1816.
56. **Italiaansch landschap.**
Koper, 21.5 × 29. Gem. als n°. 55.
Herkomst als n°. 55.

HEYDE. Jan van der Heyde, Hollandsch schilder van stadsgezichten, landschappen en stillevens, geb. 1637 te Gorinchem, overl. 1712 te Amsterdam. Leerling van een onbekend glaszchilder. Vestigde zich jong te Amsterdam, waar hij werkzaam bleef. Kortom tijd bezocht hij Duitschland, België en Engeland. Hij onderscheidde zich ook door zijne uitvindingen op het gebied der straatlantaarns en brandspuiten. Adriaen van de Velde stoffeerde zijne stadsgezichten met figuren.

53. **Gezicht op de Jezuïtenkerk te Dusseldorp.**
P., 51 × 63.5. Gem.: *V Heyde A* 1667. De figuren zijn van *Adr. van de Velde*.
Slot Oraniënstein en kabinet Willem V.

531. **Stilleven.**

P., 27 × 20.7. Gem.: *J. v. d. Heyde* 1664.
Aangekocht 1885.

HOBBEEMA. Meindert Hobbema, Hollandsch landschap- schilder, geb. 1638 te Amsterdam, overl. 1709 aldaar. Leerling en vriend van Jacob van Ruisdael. Schilderde na 1670 nog slechts bij uitzondering.

743. **De beide watermolens.**

D., 91.8 × 130. Gem.: *M. hobbema.*
Uit de verzameling Steengracht, 1914.

HOLBEIN. Hans Holbein d. J., Duitsch portret- en historie- schilder, geb. 1497 te Augsburg, overl. 1543 te Londen. Leer- ling van zijn vader Hans Holbein den Oude te Augsburg. Reeds 1515 te Bazel; sedert 1526 tot aan zijn dood te Londen als hofschilder van Hendrik VIII. Van 1528 tot 1532 en in 1538 tijdelijk weer te Bazel.

275. **Portret eener jonge vrouw**, vermoedelijk de vrouw van den schilder.

P., 45 × 34.

Naar oude overlevering een werk van Holbein. Het is evenwel niet onmogelijk, dat het door een ander groot meester uit dien tijd is geschilderd.

Verzameling van Karel I, Koning van Engeland. Kabinet Willem V.

276. **Portret van Robert Cheseman**, valkenier van Koning Hendrik VIII van Engeland.

P., 59 × 62.5. Opschrift: ROBERTVS CHESEMAN ETATIS. SV.E. XLVIII. ANNO. DM. MD. MDXXXIII.

Verzamelingen der Engelsche Koningin, daarna bij Prins Johan Willem Friso, op het Loo en in het Kabinet Willem V.

X 277. **Portret van een valkenier.**

P., 25 × 19. Gem.: 1542. ANNO . ETATIS . SUE. XXVIII.
Verzamelingen der Engelsche Koningen. Daarna op het Loo en in het Kabinet Willem V.

COPIE NAAR HOLBEIN.

278. **Portret van Jane Seymour** (1513—1537), Koningin van Engeland, derde vrouw van Hendrik VIII.

P., 26.3 × 18.7.

Eenigszins veranderde copie naar het bijna levensgrootte origineel te Weenen.

Verzameling van Prins Johan Willem Friso; het Loo; Kabinet Willem V.

HOLLANDSCHE SCHOOL, einde XVIde eeuw.

4. **Portret van een onbekende.**

P., 71 × 53.8. Met de inscriptie:

*Werd in dit Jaer tot Delft doorschoten,
Twelck veel menschen heeft verdrotten.*

AN 1584. AET. 33. *Elck syn tijt. Obijt Ao 75.*

Aangekocht 1874.

————— omstreeks 1630.

496. **Portret van Cornelis Haga** (1578—1654), gezant der Nederlandsche Republiek bij den Sultan van Turkije.

P., 62 × 46.5.

Geschenk van Dr. J. E. Dibbets, 1873.

————— omstreeks 1661.

498. **Portret van Prins Willem III van Oranje** (1650—1702) op tienjarigen leeftijd.

P., 74 × 60. Gem.: Ao. 1661. *Aetat: 10.*

Waarschijnlijk oude copie naar *Willem Honthorst*.

Uit het depôt, 1884 of 1885.

————— einde XVIIIe eeuw.

561. **Portret van Prins Willem V** (1748—1806).

Pastel op papier, 52.5 × 54.

Uit het depôt.

————— omstreeks 1650.

603. **Kinderlijkje uit het geslacht Honigh.**

P., 45.5 × 57.6.

Geschenk van Mr. C. L. M. Lambrechtsen van Rithem te Amsterdam, 1895.

HOLLANDSCHE SCHOOL, omstreeks 1650.654. **Stilleven (Vanitas).**D., 45×56 .

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1901.

————— einde der XVIIe eeuw.

680. **Kinderen, spelend met een ezel.** Grauwttje.D., 113×122.5 .

Legaat A. A. des Tombe, 1903.

————— omstreeks 1660.

701. **De drinker.**P., $31 \times 24,5$.

Geschenk van den heer L. Nardus te Arnouville, 1906.

————— omstreeks 1680.

710. **Portret van Diederich Hoeuft** (1660—1688).Koper, 43.5×32.5 .Dit portret en het volgende zijn vermoedelijk copieën, gemaakt omstreeks 1680 naar origineelen van omstreeks 1650, omdat ze even groot zijn en dezelfde lijsten hebben als de portretten, vermeld onder *Schalcken* n^{rs}. 708 en 709. Zij schijnen geschilderd te zijn in denzelfden tijd als deze.

Legaat Singendonk, 1907.

711. **Portret van Maria de Witt** (1620—1681).Maten en herkomst als n°. 710.

————— omstreeks 1700.

719. **Mansportret.**D., 59.2×46.8 .

Legaat Singendonck, 1907.

HOLLANDSCHE OF VLAAMSCHE SCHOOL, midden der XVIIde eeuw.319. **Maria Magdalena.**P., 68×53.6 .

Verkregen omstr. 1800—1809.

HONDECOETER. Gijsbert d'Hondecoeter, Hollandsch schilder van landschappen en vogels, geb. 1604 te Amsterdam(?), overl. 1653 te Utrecht. Leerling van zijn vader Gillis; werkzaam te Amsterdam en sinds 1630 te Utrecht.

405. Haan met hennen.

P., 52 × 70.5.
Aangekocht 1876.

HONDECOETER. Melchior d'Hondecoeter, Hollandsch schilder van gevogelte en andere dieren, ook van stillevens, geb. 1636 te Utrecht, overl. 1695 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Gijsbert en van zijn oom Jan Baptist Weenix. Werkzaam 1659—1663 in den Haag; na dien tijd te Amsterdam.

59. De raaf van de vederen beroofd, waarmede hij zich getooid heeft.

D., 176 × 189. Gem.: *M. d' hondecoeter* Ao 1671.
Het Loo. Kabinet Willem V.

60. De diergaarde van Prins Willem III op het Loo.

D., 169 × 156.8. Gem.: *M. d' Hondecoeter*.
Het Loo. Kabinet Willem V.

61. Ganzen en eenden.

D., 115 × 136. Gem.: *M. D'hondecoeter*.
Slot Oraniënstein. Kabinet Willem V.

62. Hoenderen en eenden.

D., 115 × 136. Gem. *M. D'Hondecoeter*.
Afkömsl als van het vorige N^o.

HONTHORST. Gerard van Honthorst, Hollandsch historie-, genre- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1590 te Utrecht, overl. 1656 aldaar. Leerling van Abraham Bloemaert te Utrecht; gevormd in Italië (waar hij Gherardo dalle Notti genoemd werd) onder invloed van Caravaggio, omstr. 1610—1621. Sedert 1622 te Utrecht, omstreeks 1628 korten tijd in Engeland, van 1637 tot 1652 hofschilder in den Haag.

63. **Portret van Prins Willem II van Oranje** (1626—1650).
D., 117.2 × 92.6.
Uit de verzamelingen der prinsen-stadhouders.
64. **Portretten van Willem III** (1650—1702) **en van Maria van Nassau** (1642—1688) op jeugdigen leeftijd.
D., 130.5 × 108.2. Gem.: *G. Honthorst* 1653.
Was als schoorsteenstuk op het Huis ten Bosch. In 1875 uit het depôt.
65. **Kind, vruchten plukkend.**
D., 108.9 × 83.3.
Misschien een der dochters van Prins Frederik Hendrik.
Waarschijnlijk afkomstig van Honselaersdijk. Kabinet Willem V.
104. **Portretten van Prins Frederik Hendrik van Oranje** (1584—1647) **en van diens gemalin Amalia van Solms-Braunfels** (1602—1675).
D., 213 × 201.4.
Omstreeks 1639 voor Constantijn Huygens geschilderd. Afkomstig uit diens woonhuis te 's Gravenhage.
In 1828 door het Rijk aangekocht.
428. **Portretten van Frederik Wilhelm I, Keurvorst van Brandenburg** (1620—1688) **en van zijne gemalin Louisa Henrietta van Nassau** (1627—1667).
D., 220 × 181.
Vermoedelijk afkomstig uit een der paleizen der stadhouders.
430. **Portret van Prins Frederik Hendrik van Oranje** (1584—1647).
P., 74.3 × 60.
Vermoedelijk afkomstig uit een der stadhouderlijke paleizen.

HOOGST RATEN. **Samuel van Hoogstraten**, Hollandsch schilder van historiestukken, portretten, binnenhuizen en genrestukken, tevens etsers, schrijver en dichter, geb. 1627 te Dordrecht, overl. 1678 aldaar. Leerling van zijn vader Dirck van Hoogstraten te Dordrecht en omstreeks 1642 van Rembrandt te Amsterdam. Was 1651—1653 te Weenen en te Rome, 1662—66 te Londen, 1668 te 's-Gravenhage. In 1671 wederom

te Dordrecht, waar hij muntmeester werd. Godfried Schalcken, Arent de Gelder en Arnold Houbraken behoorden tot zijne leerlingen.

66. Een jonge dame op de binnenplaats van een deftig huis.

D., 241 × 177.5. Gem.: *S v H*.

Volgens A. Malloch, Finch and Bainer (Cambridge 1917), is deze dame vermoedelijk Anne Finch, Viscountess Conway.
Kabinet Willem V.

HOUCKGEEST. Gerard Houckgeest, Hollandsch architectuur-schilder, tevens etser, omstreeks 1600 te 's-Gravenhage (?) geboren, reeds 1625 lid van het St. Lucasgilde te 's-Gravenhage, 1639 van dat te Delft. Leefde daar nog in 1653. Waarschijnlijk leerling van Bartholomeus van Bassen. Emanuel de Witte stond in den beginne onder zijn invloed.

57. Gezicht in de Nieuwe Kerk te Delft.

P., 65.5 × 77.5. Gem.: *G H* 1651.

Kabinet Willem V.

58. Het praalgraf van Prins Willem I van Oranje in de Nieuwe Kerk te Delft.

P., 56 × 38. Gem.: *G H* 1651.

Kabinet-Willem V.

HUCHTENBURGH. Jan van Huchtenburgh, Hollandsch schilder en etser van ruitergevechten, soms van portretten, geb. 1646 te Haarlem, overl. 1733 te Amsterdam. Eerst leerling van Th. Wijck te Haarlem, vormde zich later (omstreeks 1667) onder leiding van A. F. van der Meulen te Parijs. Hij bezocht Rome. Sedert 1670 terug in Holland en geruimen tijd werkzaam te Amsterdam. Daarna tijdelijk in den Haag: 1708—1709 werkzaam voor Prins Eugenius van Savoye.

67. Stadhouder Hendrik Casimir II (1657—1696), een gevecht commandeerend.

D., 121 × 166. Gem.: *Hughtenburgh. f.* 1692.

Het Loo.

vgl. Schilderij Hamema.

Zie voor figuren 690

68. Een uitval.

D., 53.2 × 62.5. Gem.: *H B.* (monogram).
Kabinet Willem V.

69. Aanval op een konvooi.

Maten, merk en afkomst als voren.

690. Zie onder **Berckheyde**.

HUYSUM. Jan van Huysum, Hollandsch bloem- en landschapschilder, geb. 1682 te Amsterdam, overl. 1749 aldaar. Leerling van zijn vader Justus van Huysum, die eveneens bloemschilder was. Beiden waren werkzaam te Amsterdam.

70. Vruchten.

Koper, 21 × 27. Gem.: *Jan van Huysum fecit.*
Aangekocht 1816.

71. Bloemen.

Herkomst, maten en merk als voren.

ITALIAANSCH SCHOOL. Tweede helft der XVIIde eeuw.

321. Muziekmakende vrouwen.

D., 57 × 105.
Aangekocht 1821 met verzameling Rainer.

—————XVIIIe eeuw.

330. Landschap met Maria Magdalena.

D., 39 × 55.5.
Aangekocht 1821 met de verzameling Rainer.

331. Landschap met Paulus den Kluisenaar.

Maten en herkomst als van het vorige N^o.

—————XVIe eeuw (?).

349. Venus.

D., 67.5 × 51.3.
Aangekocht 1821 met de verzameling Rainer.

JANSSENS. Cornelis Janssens (of Janson) van Ceulen, Hollandsch portretschilder, geb. 1593 te Londen uit Vlaamsche ouders, gest. omstr. 1664 te Utrecht of Amsterdam. Op 28-jarigen leeftijd vestigde hij zich te Londen. 1642 was hij

te Middelburg, waar hij lid werd van het schildersgild. Ook werkte hij in den Haag, Utrecht (1652) en Amsterdam. Gevormd onder invloed van Ant. van Dyck.

688. **Portretten** van een vader met zijn zoon en vier dochters, in medaillons, tezamen op één doek. Waarschijnlijk leden van de familie Auber.

D., 182 × 151.5. Gem.: *Cornelius Janson van Ceulen fecit 1650*.
Boven het opschrift: 1650. *Dulcia vallantur duris* (= het aangename is door het onaangename omgeven).
Legaat van wijlen Gravin C. van Bylandt, geboren Gravin van Hogendorp van Hofwegen, 's-Gravenhage, 1904.

JARDIN. Karel du Jardin, Hollandsch landschap-, portret-, genre- en historieschilder, geb. 1622 te Amsterdam, overl. 1678 te Venetië. Leerling van Nic. Berchem; gedurende zijn verblijf in den Haag (1656—1659) onder invloed van Potter's werken. Hij bezocht tweemaal Italië, waar hij den bijnaam »Bokkebaard" had. Van 1659 tot 1674 was hij te Amsterdam. Jan Lingelbach was zijn leerling.

73. **Waterval in Italië.**

D., 64.2 × 69.5. Gem.: *K. DV. IARDIN. fc. 1673*.
Kabinet Willem V.

74. **De herderin.**

P., 32 × 39.5.
Kabinet Willem V.

653. **Portret van admiraal Michiel Adriaensz. de Ruyter** (1607—1676).

D., 130.5 × 106. Gem.: *K. du Jardin fc. 1669*.
In bruikleen van Z. K. H. den Groothertog van Saksen-Weimar, 1900.

760. **De Herdersjongen.**

P., 31.2 × 37.6.
Geschenk van de firma I. Goudstikker te Amsterdam, 1919.
Voorheen o.a. in de verzamelingen Steengracht en August Janssen.

JONGH. Ludolf Leendertsz. de Jongh, Hollandsch genre-, portret- en landschapschilder, geb. 1616 te Overschie, overl.

1679 te Hilligersberg. Leerling van Cornelis Saftleven, Palamedesz en Jan van Bylaert. Was 1635—42 in Frankrijk. Werkzaam tot 1665 te Rotterdam, later te Hilligersberg.

741. **Italiaansch landschap** met jachtgezelschap.

D., 67.3 × 97. Valsch gem.: *f Both*.

Legaat Baron van Pallandt van Eerde, 1913.

JORDAENS. Hans Jordaens III, Vlaamsch historieschilder, geb. omstr. 1595 te Antwerpen, overl. aldaar tusschen 1643 en '44. Werkte te Antwerpen.

434. **De tocht der Israëlieten door de Roode Zee.**

D., 66 × 85. Gem.: *H. Jordaens F.*

In bruikleen van den heer C. A. Garnier-Heldewier te 's-Gravenhage, 1877.

KALF. Willem Kalf, Hollandsch schilder van stillevens en binnenhuizen, geb. 1621 of 1622 te Amsterdam, overl. 1693 aldaar. Leerling van Hendrick Pot.

666. **Stilleven.**

D., 70.7 × 58.8.

Aangekocht 1902.

KEIRINCX. Alexander Keirincx (Keirinckx), Vlaamsch-Hollandsch landschapschilder, geb. 1600 te Antwerpen, overl. 1652 te Amsterdam. Tot omstr. 1627 werkzaam te Antwerpen, daarna te Amsterdam. In 1641 tijdelijk te Londen.

79. **Boschrijk landschap.**

P., 64 × 92. Gem. *A. Keirincx*. Figuren van *C. van Poelenburgh*. Uit het kasteel Honselaersdijk.

KEY. Adriaen Thomasz. Key of Keyen, Vlaamsch portret- en historieschilder, van omstreeks 1568 tot na 1589 te Antwerpen werkzaam. Waarschijnlijk leerling van zijn oom Willem Key. Staat onder invloed van Anton Moro.

225. **Portret van Prins Willem I van Oranje (1533—1584).**

P., 48 × 34.

Dit portret is een van de zeer weinige van den Prins, die naar het leven geschilderd zijn. Een ander, in 's-Prinsen jeugd, waarschijnlijk door *Willem Key* geschilderd, berust te Cassel. Herkomst onbekend.

KEYSER. Thomas de Keyser, Hollandsch portret- en historieschilder. geb. 1596 of 1597 te Amsterdam, overl. 1667 aldaar. Zoon van den beroemden architect Hendrick de Keyser. Gevormd onder invloed van Aert Pietersz., Cornelis van der Voort en Werner van Valckert. Werkzaam te Amsterdam, waar hij op Rembrandt bij diens vestiging aldaar (1631) grooten invloed oefende.

X 77. **Portret van een geleerde.**

P., 82.5 × 61. Gem. *TDK* (monogram) *ANo.* 1631.
Kabinet Willem V.

78. **De burgemeesters van Amsterdam**, het bericht ontvangende van de aankomst van Maria de Medici (1638). Het zijn, van links beginnende: *Abraham Boom*, *Petrus Hasselâer*, *Albert Coenraedsz. Burg*, *Antonius Oetgens van Waveren* en de advocaat *Cornelis van Davelaer*.

P., 28.5 × 38.
Kabinet Willem V.

689. **Portret van een geneesheer**, waarschijnlijk uit familie Van Hogendorp.

P., 73.5 × 68.5. Gem.: *T D Keyser Avo* 1636 *Aetatis suae* 66.
Boven links het later ingeschilderde wapen der familie Van Hogendorp met het jaartal 1636.
Legaat van wijlen Douaire A. L. T. A. Grisart, geb. Gravin van Hogendorp van Hofwegen, 's-Gravenhage 1904.

KONINCK. Philips Koninck, Hollandsch landschap-, en genreschilder, geb. 1619 te Amsterdam, overl. 1688 aldaar. Leerling van zijnen broeder Jacob en van Rembrandt te Amsterdam, waar hij werkzaam was en bovendien een veerdienst tusschen Amsterdam en Gouda onderhield.

80. **Rivier-monding.**

D., 65 × 78. De figuren worden toegeschreven aan *Johannes Lingelbach*.
Aangekocht 1830.

KONINCK. Salomon Koninck, Hollandsch historie- en portretschilder. tevens etsers, geb. 1609 te Amsterdam, overl. 1656 aldaar. Leerling van David Colijns, François Venant en

Claes Moeyaert. Werkzaam te Amsterdam onder Rembrandt's invloed.

36. **Aanbidding der Koningen.**

D., 81 × 66. Van boven afgerond.

Aangekocht 1762 voor het Kabinet Willem V.

LAIRESSE. Gerard de Lairesse, Hollandsch historie- en portretschilder, tevens etsen, geb. 1641 te Luik, overl. 1711 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Reynier en van Bertholet Flémal te Luik. Werkzaam te Amsterdam, tijdelijk te 's-Hertogenbosch. Utrecht (1665) en den Haag (1684). Werd in 1690 blind. Hoofd der streng academische richting van zijn tijd en schrijver van het bekende „Groot Schilderboek”.

82. **Achilles, door Ulysses herkend.**

D., 138 × 190. Gem.: *G. Lairesse*.

Het Loo. Kabinet Willem V.

LAPP. Jan Willemsz. Lapp, Hollandsch landschapschilder, die 1628 lid van het Haagsche St. Lucasgilde werd. Hoe sterk hij in Italië onder den invloed van Elsheimer geraakte, bewijst de vroegere toeschrijving aan dezen van twee werken in dit museum (n°s. 273 en 274). Zijn schilderijen zijn zeldzaam.

273. **Italiaansch landschap.**

Koper, 16 × 12. Van achteren gem.: *Gio Lap*.

Aangekocht 1821 met de verzameling Rainer.

274. **Italiaansch Landschap.**

Afmetingen en herkomst als van n°. 273.

LASTMAN. Pieter Pietersz. Lastman, Hollandsch historieschilder, geb. 1583 te Amsterdam, overl. 1633 aldaar. Leerling van Gerrit Pietersz. (Swelingh) omstr. 1602. Te Rome (1604—1607) gevormd onder invloed van Elsheimer en Caravaggio; daarna werkzaam te Amsterdam, waar Jan Lievens (1617) en Rembrandt (1623) zijn leerlingen waren.

393. **De opwekking van Lazarus.**

P., 64 × 97,5. Gem.: *P. Lastman fecit* 1622; en *FECTTA* 1622.

Aangekocht 1875.

LAURI. Filippo Lauri, Italiaansch landschapschilder, geb. 1623 te Rome, overl. 1694 aldaar. Leerling van zijn vader Baldassare Lauri, daarna van Angelo Caroselli. Hij schilderde dikwijls figuren in landschappen van Claude Lorrain en Herman Swanevelt.

322. **Landschap.**

D., 70.3 × 58.5.

Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

LEYSTER. Judith Leyster, Hollandsche genre- en portret-schilderes, geb. tusschen 1600 en 1605 te Haarlem, overl. 1660 te Heemstede. Navolgerster en leerlinge van Frans Hals: in 1636 werd zij de echtgenoot van Jan Miense Molenaer. Samen werkten zij van 1636 tot 1648 te Amsterdam, daarna te Heemstede.

564. **De huwelijkspenning.**

P., 30.9 × 24.2. P. Gem. met het monogram JLS en het jaartal 1631.

Aangekocht 1892.

LIEVENS. Jan Lievens, Hollandsch historie-, landschap- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1607 te Leiden, overl. 1674 te Amsterdam. Leerling van Joris van Schooten te Leiden, en, evenals de vriend zijner jeugd Rembrandt, van Lastman te Amsterdam (1617—1619). Omstreeks 1631 korten tijd in Engeland, van 1634 tot 1644 te Antwerpen en sedert 1644 te Amsterdam, den Haag en Leiden werkzaam. Zijn eerste werken toonen Rembrandt's invloed: later volgde hij de Antwerpsche en de Venetiaansche school na.

85. **Borstbeeld van een grijsaard.**

P., 66 × 52.

Slot te Leeuwarden en Kabinet Willem V.

LINGELBACH, Johannes Lingelbach, Hollandsch schilder van Italiaansche landschappen, havengezichten en ruitergevechten, tevens etsers, geb. 1623 te Frankfort a/M., overl. 1674 te Amsterdam. Navolger van Wouwerman; 1642—1644 te Parijs. 1644—1650 in Italië. Sedert werkzaam te Amsterdam. Hij

schilderde figuren in de schilderijen van M. Hobbema, J. van Ruisdael, J. Hackaert, Ph. Koninck, J. Wijnants, A. Verboom en anderen.

86. Een zeehaven in de Levant.

D., 155.5 × 197. Gem.: *I: Lingelbach* 1670.
Kabinet Willem V.

87. De hooioogst.

P., 40.6 × 52.8. Gem.: *ƒ: lingelbach.*
Verkregen 1825 door ruil met het Rijksmuseum.

88. Tocht van Prins Willem II naar Amsterdam (1 Aug. 1650).

D., 57.3 × 98.5. Gem.: *ƒ: lingelbach.*
Het Loo. Kabinet Willem V.

89. Vertrek van Karel II, Koning van Engeland, uit Scheveningen (2 Juni 1660).

D., 58.5 × 99.2. Gem.: *ƒ: Lingelbach.*
Herkomst als n°. 88.

LOO. Jacob van Loo, Hollandsch historie-, genre- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1614 te Sluis, overl. 1670 te Parijs. Onder invloed eerst van Th. de Keyser en Rembrandt, later van B. van der Helst en Jacob Backer. Te Amsterdam sedert 1642, te Parijs sedert 1662 werkzaam.

599. Damesportret.

D., 88.5 × 75.5. Gem.: *ƒ: v. Loo fecit.*
Geschenk van den heer H. W. Mesdag te 's-Gravenhage, 1895.

MAES. Nicolaes Maes, Hollandsch genre- en portretschilder, geb. 1632 te Dordrecht, overl. 1693 te Amsterdam. Omstr. 1650 leerling van Rembrandt te Amsterdam. Hij woonde 1654—73 te Dordrecht en na 1673 tot zijn dood te Amsterdam. In zijn eersten tijd was hij een van Rembrandt's beste leerlingen en navolgers, maar na ± 1660 schilderde hij slechts gemaniëerde portretten in den toenmaals gewilden Franschen stijl.

90. **Mansportret.**

D., 126 × 100.5. Gem.: *Aet.* 84. *N. Maes* 16 . . .

Uit het Ministerie van Marine in 1821 naar het Mauritshuis overgebracht.

717. **Portret van Cornelis ten Hove** (1658—1694)

D., 58 × 46. Gem.: *N. Maes.*

Legaat Singendonck 1907.

718. **Portret van Catharina Dierquens** (1664—1715).

Maten, herkomst en handteekening als n°. 717.

MAGNASCO. Alessandro Magnasco (gen. Lissandrino), Italiaansch landschap- en figuurschilder, geb. 1681 te Genua, overl. 1747 aldaar. Leerling van Filippo Abbiati te Milaan en aldaar werkzaam; eerst sedert 1735 weder te Genua. Navolger van Salvator Rosa, wien zijn werk vaak wordt toegeschreven.

328. **Landschap met pelgrim.**

D., 138.5 × 109.8. Ovaal.

Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

329. **Boerin in een landschap.**

Maten en herkomst als het vorige No.

332. **Biddende monniken.**

D., 54.2 × 38.5.

In 1822 aangekocht.

333. **Biddende monniken.**

D., 54.5 × 39.

Herkomst als het vorige No.

MAN. Cornelis de Man, Hollandsch genre-, portret- en kerkschilder; geboren 1621 te Delft, overl. 1706 aldaar. Tusschen 1642 en 1653 langen tijd in Frankrijk en Italië. Sinds 1654 wederom te Delft werkzaam.

91. **Boerenbruiloft.**

D. 69 × 84. Gem.: *K. de Man.*

Aangekocht 1875.

MARSEUS. Otto Marseus van Schrieck. Hollandsch schilder van planten en insecten, geb. 1619 of 1620 te Nijmegen, overl. 1678 te Amsterdam. Hij bezocht Engeland, Italië (1652 Rome) en Frankrijk. Sedert zijne terugkomst te Amsterdam werkzaam. Willem van Aelst was zijn leerling.

532. **Planten en insecten.**

D., 102.3 × 75.8. Gem.: *OTTO Marseus. D. Schrick* 1665.
Aangekocht 1886.

MAZZOLINI. Ludovico Mazzolini, Italiaansch historie-schilder, geb. omstreeks 1478 te Ferrara, overl. 1528 aldaar. Leerling van Lorenzo Costa of van Domenico Pannetti te Ferrara. Vervolgens onder invloed van Ercole Roberti. Voornamelijk werkzaam te Ferrara.

323. **De kindermoord te Bethlehem.**

P., 31 × 38. Gem.: 1548 [sic]: *F. E.*
Aangekocht 1821 met de verzameling Rainer.

MEER. Zie Vermeer.

MEITENS. Martinus Meitens III, Duitsch portret- en miniatuurschilder, geb. 1695 te Stockholm, overl. 1770 te Weenen. Te Stockholm leerling van zijn vader, die tot de Hollandsche schildersfamilie Mijtens behoorde; na 1714 reisde hij vele landen, tot 1726, toen hij zich voorgoed te Weenen vestigde, waar hij een gevierd hofschilder was.

37. **Portret van Frans I, Keizer van Deutschland** (1708—1765).

D., 163 × 132.5.
Sinds 1801 in het Museum.

38. **Portret van Maria Theresia, Keizerin van Deutschland** (1717—1780).

Maten en herkomst als voren.

MEMLINC. Hans Memlinc, Vlaamsch schilder, geb. omstr. 1430 in de omstreken van Mainz, overl. 1494 te Brugge. Waarschijnlijk leerling van Rogier van der Weyden te Brussel. Sinds 1478 te Brugge vermeld.

595. **Mansportret.** Op de achterzijde een wapen.

P., 30.1 × 22.3.

De schilderij is waarschijnlijk de linker vleugel van een tweeluik (dyptiek).

METSU. Gabriel Metsu, Hollandsch genreschilder, geb. 1629 te Leiden, overl. 1667 te Amsterdam. Waarschijnlijk leerling van G. Dou te Leiden; in zijn jeugd onder invloed van Frans Hals, later onder dien van Rembrandt. Werkzaam te Leiden en na 1654 te Amsterdam.

93. **Een jager.**

P., 28 × 22.8. Gem.: *G. Metsu*. 1661.

Kabinet Willem V.

94. **Muziekliedhebbers.**

P., 57.8 × 43.5. Gem.: *G. Metsu*.

Kabinet Willem V.

95. **De Gerechtigheid, weduwen en weezen beschermend.**

D., 153 × 120.5. Gem. *G. Metsu*.

Na 1817 verworven.

MEULEN. Zie Vermeulen.

MIEREVELT, Michiel Jansz. van Mierevelt, Hollandsch portretschilder, geb. 1567 te Delft, overl. 1641 aldaar. Leerling van Willem Willemsz. en van zekeren Augustijn, daarna van Anthonie van Montfoort te Utrecht. Werkzaam te Delft, tijdelijk te 's-Gravenhage, waar hij hofschilder der Prinsen van Oranje was. Vele aan hem toegeschreven portretten zijn copieën, in zijn atelier vervaardigd door leerlingen. Hiertoe behoorden onder anderen zijn zonen Pieter en Jan, Jacobus Delff, Willem en Hendrick van der Vliet, Paulus Moreelse en Jan van Ravesteyn.

96. **Portret van Prins Willem I van Oranje (1533—1584).**

Koper, 31.5 × 25.8. Ovaal.

Aangekocht 1828 met de 5 volgende Nrs.

97. **Portret van Louise de Coligny (1555—1620), vierde gemalin van Prins Willem I.**

Koper, 28 × 23.

Herkomst als van n°. 96.

98. Portret van Philips Willem van Nassau, Prins van Oranje (1554—1618).
 Gem.: *Mierevelt*.
 Koper, 28 × 23.
 Herkomst als van n°. 96.
99. Portret van Prins Maurits van Oranje (1567—1625).
 Gem.: *Aetatis 49 Ao. 1617 Mierevelt*.
 Koper, 28 × 23.
 Herkomst als n°. 96.
100. Portret van Prins Frederik Hendrik van Oranje (1584—1647).
 Gem.: *Mierevelt*.
 Koper, 28 × 23.
 Herkomst als n°. 96.
101. Portret van Frederik V van de Palts (1596—1632), Koning van Bohemen (de Winterkoning).
 Koper, 28 × 23. Herkomst als n°. 96. Gem. *Aetatis 16. Ao. 1613. Valsch gemerkt: Mierevelt*.
749. Portret van Cornelis van Aerssen, griffier der Staten Generaal (1543—1627).
 P., 72 × 59.5. Gem.: *M. Mierevelt Fec. A^o. 1597. Opschrift: Cornelis van Aerssen, Hr. van Somersdijk en Spijk, gestorven Ao. 1627. Aet. 83.*
 Legaat van Baron van Aerssen Beyeren van Voshol, 1914.
750. Portret van François van Aerssen, gezant bij het Fransche hof (1572—1641).
 P., 72.3 × 59.5. Opschrift: *François van Aerssen, Hr. van Somersdijk en Spijk, Gestorven Ao. 1641 Aet. 69.*
 Herkomst als van n°. 749.

COPIE NAAR MIEREVELT.

226. Portret van Prins Maurits van Oranje (1567—1625).
 D., 119 × 94.5.
 Geschenk, 1819.

MANIER VAN MIEREVELT.

507. Portret van den predikant Johannes Uytenboogaert (1557—1644).

P., 48.5 × 40.

Aangekocht 1803.

MIERIS. Frans van Mieris de Oude, Hollandsch genre-, portret- en historieschilder, geb. 1635 te Leiden, overl. 1681 aldaar. Leerling van den glasschrijver Abraham Torenvliet, Gerrit Dou en Abraham van den Tempel. Werkzaam te Leiden, alwaar hij in 1658 in het schildersregister werd ingeschreven. Hij had vele leerlingen, o. a. Willem van Mieris, Arie de Vois en Karel de Moor.

106. Bellenblazende jongen.

P., 25.5 × 19. Gem.: *M.DC.LXIII. F. van Mieris. fecit. Lugd. Bat.*
Kabinet Willem V.

107. Portret van Florentius Schuyf (1619—1669), hoogleeraar in de geneeskunde en de plantkunde aan de Leidsche hoogeschool.

Koper, 21 × 16.5. Gem.: *F. van Mieris fe. Ao. 1666.*
Kabinet Willem V.

108. Portret van den schilder en van diens echtgenoot Curina van der Cock.

P., 27.5 × 20.

Kabinet Willem V.

MIERIS. Willem van Mieris, Hollandsch genre-, historie- en portretschilder, tevens etser, geb. 1662 te Leiden, overl. 1747 aldaar. Leerling van zijn vader Frans van Mieris en werkzaam te Leiden. Zijn zoon Frans van Mieris II en Hieronymus van der Mij waren zijne leerlingen.

109. Kruidenierswinkel.

P., 49.5 × 41. Gem.: *W. van Mieris. Fe. 1717.*
Het Loo. Kabinet Willem V.

MIGNON. Abraham Mignon, Duitsch, in Nederland gevormd schilder van stillevens en enkele portretten, geb. 1640 te Frankfort a/M., overl. 1679 aldaar of te Wetzlar. Leerling

van Jacob Marrel en van Jan Davidsz. de Heem. Werkzaam geruimen tijd te Utrecht en te Amsterdam. In zijn beste werken komt hij de Heem nabij.

III. Zomerbloemen.

D., 90 × 70. Gem.: *A B. Mignon: fec.*
Oraniënstein en Kabinet Willem V.

III2. Zomerbloemen.

D., 89.5 × 71.3.
Signatuur en herkomst als n°. III.

MOLENAER. Jan Miense Molenaer, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, tevens etsers, geb. omstreeks 1600—1610 te Haarlem, overl. 1668 aldaar. Waarschijnlijk leerling van Frans Hals, dien hij in zijn eersten tijd navolgde. Huwde in 1636 met de schilderes Judith Leyster. Werkzaam te Haarlem en Heemstede; van 1636 tot 1647 te Amsterdam, waar hij onder Rembrandt's invloed geraakte.

407. Boerenfeest.

D., 111 × 148. Gem.: *ƒ Molenaer 1653.*
Aangekocht 1876.

572. Het Gevoel.

P., 19.5 × 24.2. Gem.: *ƒMR* (monogram). 1637.
Aangekocht 1893.

573. Het Gezicht.

P., 19.6 × 23.9. Gem.: *ƒMR* (monogram).
Herkomst als n°. 572.

574. Het Gehoor.

P., 19.4 × 24.2.
Herkomst als n°. 572.

575. De Reuk.

P., 19.5 × 24.3. Gem.: *ƒMR* (monogram).
Herkomst als n°. 572.

576. De Smaak.

P., 19.6 × 24.1. Gem.: *ƒMR* (monogram).
Herkomst als n°. 572.

MONOGRAMMIST C. V. B., onbekend Vlaamsch schilder van landschappen in den trant van den Fluweelen Brueghel; werkzaam omstreeks 1610. Slechts weinige schilderijen zijn van hem bekend.

671. **Winterlandschap.**

Koper 11.5 × 16.5. Gem.: *C V B* (monogram).

Legaat Mr. A. A. des Tombe te 's-Gravenhage, 1903.

672. **Zomerlandschap.**

Maten, signatuur en herkomst als van n°. 671.

MOREELSE, Paulus Moreelse, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, tevens bouwmeester, geb. 1571 te Utrecht, overl. 1638 aldaar. Leerling van Mierevelt te Delft. Vóór 1604 in Italië, daarna te Utrecht werkzaam. Van de 28 leerlingen, die men van hem aangeteekend vindt, is Dirck van Babueren de bekendste.

118. **Portret van den schilder.**

P., 72 × 62.5. Gem. (waarschijnlijk valsch): *P M* (monogram).

De toeschrijving is onzeker.

Aangekocht in 1875.

655. **Vrouweportret.**

D., 117.5 × 95. Gem.: 1627 *P M* (monogram).

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1901.

MANIER VAN PAULUS MOREELSE.

705. **Democritus.**

D., 84.5 × 73. Gem.: *P M* (monogram).

De lezing van het monogram is niet geheel zeker, hoewel de schilderwijze herinnert aan die van Moreelse. Van dezelfde hand is stellig het eveneens aan Moreelse toegeschreven Portret (n°. 517) in het Museum te Stockholm.

Geschenk van den heer L. Nardus te Arnouville, 1906.

MOR. Anthonie Mor (Moro) van Dashorst, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. te Utrecht in 1512 of iets later, overleden 1576, waarschijnlijk te Antwerpen. Leerling van Jan Scorel te Utrecht. Hij bezocht Italië (in 1550 Rome), was te Madrid hofschilder van Karel V en Philips II en vertoefde later in Engeland. Sedert 1559 werkzaam te Utrecht, later te Antwerpen. Zijn portretten vertoonen invloed van Titiaan.

117. Portret van een goudsmid.

P., 118.5 × 90. Gem.: *A... TATIS. XXXV. 1564.*
Kabinet Willem V.

559. Portret van een aanzienlijk man.

D., 69 × 55.5. Gem.: *Antonius morus pingebat Ao 1561.*
Door velen gehouden voor de beeltenis van Prins Willem I van Oranje in zijn jeugd. Men vergelijke een dergelijk portret door *Willem Key* te Cassel.
Aangekocht 1889.

MOUCHERON. Frederick de Moucheron, Hollandsch landschapschilder, geb. 1633 te Emden, overl. 1686 te Amsterdam. Leerling van Jan Asselijn te Amsterdam; hij werkte daarna gedurende drie jaren te Parijs en was vervolgens tot aan zijn dood te Amsterdam werkzaam. Adriaen van de Velde en Lingelbach schilderden gewoonlijk figuren in zijne schilderijen.

121. Italiaansch landschap.

D., 93.5 × 125. Gem.: *Moucheron ft.*
Figuren door *J. Lingelbach.*
Aangekocht in 1827.

122. De hinderlaag.

D., 89 × 72.5. Gem.: *Moucheron.*
Herkomst onbekend.

MOYAERT. Nicolaas (Claes) Cornelisz. Moyaert (of Moeyaert), Hollandsch historie-, landschap-, genre- en portretschilder, tevens etsers; geb. 1592 of 1593, waarschijnlijk te Amsterdam, waar hij waarschijnlijk in 1655 overleed. Hij bezocht Italië, waar hij onder Elsheimer's invloed geraakte. Na 1630 steeds werkzaam te Amsterdam. Zijne latere werken openbaren Rembrandt's invloed. Salomon Koninck, Nicolaes Berchem, Jac. van der Does en J. B. Weenix waren zijne leerlingen.

394. Mercurius en Herse.

P., 53.3 × 84. Gem.: *CL. Moeyaert. fc. Ao 1624.*
Aangekocht 1874.

395. De triomftocht van Bacchus.

P., 53 × 83. Gem.: *CL Moeyaert fec. Ao 1634.*
Herkomst als n°. 394.

MULIER. Pieter Mulier de Oude, Hollandsch zeeschilder, geb. omstreeks 1615 te Haarlem, overl. 1670 aldaar. Navolger van Salomon van Ruysdael en van Simon de Vlieger. Zijn zoon Pieter Mulier II, bijgenaamd de Mulieribus of Tempesta, was eveneens schilder.

549. **De Haarlemmermeer.**

P., 40 × 60.7. Gem.: *P M L* (monogram).
Geschenk van Dr. A. Bredius, 1889.

MURILLO. Bartolomé Estéban Murillo, Spaansch historie-, portret-, genre- en landschapschilder, gedoopt te Sevilla 1 Januari 1618, overl. 1682 aldaar. Leerling van Juan del Castillo te Sevilla. Van 1642—1644 onder invloed van Velazquez werkzaam te Madrid, waar hij ook de meesterstukken der Italiaansche en Nederlandsche scholen leerde kennen. Daarna van 1645 tot zijn dood te Sevilla.

296. **Maria met het Kind Jezus.**

D., 188 × 137.5.
Door Koning Willem I vóór 1826 te Antwerpen aangekocht.
Het stuk moet uit een klooster te Yperen afkomstig zijn.

MUSSCHER, Michiel van Musscher, Hollandsch portret- en genreschilder, geb. 1645 te Rotterdam, overl. 1705 aldaar. Volgens Houbraken leerling van Saeghmeulen, Abraham van den Tempel (1661), Metsu (1665) en Adriaen van Ostade (1667). Omstreeks 1668—1678 te Rotterdam werkzaam, verder te Amsterdam.

123. **Familiegroep.**

D., 94.3 × 109.3. Gem.: *Ao: 1681 in Amsterdam Ml: v: Musscher. Pinxit.*
Aangekocht in 1829.

748. **Portret van Thomas Hees**, geb. 1635, resident en Commissaris der Staten-Generaal bij de regeeringen te Algiers, Tunis en Tripolis, met zijn beide neven en een bediende.

D., 82.6 × 75.5. Gem.: *Michiel v. Musscher Pinxit Anno MDCLXXXVII.*
Geschenk van Jh^r. J. H. en Jh^r. W. Hora Siccama, 1914.

MIJN. George van der Mijn, Hollandsch portretschilder, geb. 1729 te Londen, overl. 1763 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Herman van der Mij. Sinds 1741 te Amsterdam werkzaam.

729. **Portret van Cornelis Ploos van Aemstel** (1726—1798). graveur, kunstvriend en verzamelaar.

D., 55 × 45.7. Gem.: *G. van der Mij*n 1748.
Aangekocht 1910.

730. **Portret van Elizabeth Troost**, echtgenoot van den vorige. Afmetingen, signatuur en herkomst als n°. 729.

MIJTENS. Johannes Mijtens, Hollandsch historie- en portretschilder, geb. omstr. 1614 te 's-Gravenhage (?), overl. 1670 aldaar. Waarschijnlijk leerling van zijne ooms Daniel Mij tens den Oude en Isaac Mij tens. Werkzaam te 's Gravenhage.

113. **Portret van Frederik Lodewijk van Brederode-Bolsweert** (1628—1693).

D., 106.3 × 85. Gem.: *IAN Mij*tens *F.*
Herkomst onbekend.

114. **Portret eener vorstin.**

D., 149 × 185.5. Gem. als n°. 113.
Misschien een der vier dochters van Prins Frederik Hendrik.
Waarschijnlijk van Honselaersdijk afkomstig.

429. **Portret van Maria Henrietta** (1631—1660), Prinses van Engeland, gemalin van Prins Willem II.

D., 130.5 × 120.8.
Afkomstig van Honselaersdijk.

NASON. Pieter Nason, Hollandsch portret- en stillevenschilder, geb. 1612 te Amsterdam, overl. tusschen 1688 en 1691 te 's-Gravenhage; woonde tot 1638 te Amsterdam.

124. **Portret van Willem Frederik**, graaf van Nassau (1613—1664).

D., 121.2 × 93.6. Gem.: *Nason. f* 1662.
Vermoedelijk uit een der paleizen der Stadhouders.

NEDERLANDSCH MEESTER omstreeks 1525.

433. **Drieluik.** Middenstuk: **Salomo, de valsche goden aanbiddende.** Linkervleugel: **De Koningin van Scheba bij Salomo.** Rechtervleugel: **God verschijnt aan Salomo.** Op de buitenzijden der vleugels de wapenschilden van Willem Simon Maertensz. gen. Stavenisse (1498—1557) en van zijne vrouw Adriana Cornelis Eeuwoutsdr. (1506—1546).

P., middenstuk 107.5×77 ; vleugels 107.5×32.5 .
Legaat van Jhr. Mr. J. de Witte van Citters, 1876.

NEDERLANDSCH MEESTER omstreeks 1530.

348. **Jezus en Johannes de Dooper als kinderen.**

P., 39×58 .

Dit stukje is eene goede copie naar eene beroemde, thans verloren schilderij van *Leonardo da Vinci*, die in de 16de eeuw ontelbare malen gecopieerd is. Het zeer fraaie landschap en de ornamenten zijn er door den Vlaamschen copiïst bijgevoegd. Aangekocht 1821 met de verzameling Rainer.

NEEFFS. **Peeter Neeffs** de Jonge, Vlaamsch schilder van gebouwen, geb. 1620 te Antwerpen, overl. na 1675 aldaar. Leerling van zijn vader Peeter Neeffs den Oude. Werkzaam te Antwerpen.

248. **Het inwendige der O. L. Vrouwekerk te Antwerpen.**

P., 34×47.6 . Gem.: *Peeter neeffs ffranck*.

De figuren zijn geschilderd door *Frans Francken III*.
Kabinet Willem V.

NEER. **Aert van der Neer.** Hollandsch landschapschilder geb. 1603 te Amsterdam, overl. 1677 aldaar. Werkzaam te Amsterdam. Zijn zonen Jan en Eglon waren ook schilders.

682. **Hollandsch landschap bij maneschijn.**

P., 46.5×37.8

Aangekocht 1903.

NETSCHER. **Caspar Netscher,** Hollandsch portret- en genreschilder, tevens etsen, geb. 1639 te Heidelberg, overl. 1684 te 's-Gravenhage. Reeds jong in Holland, waar hij leerling werd van Hendrick Coster te Arnhem en vervolgens (omstreeks

1655) van Gerard ter Borch te Deventer. In 1659 in Frankrijk en sedert 1661 tot zijn dood in den Haag werkzaam.

125. De zangles.

P., 44 × 36. Gem.: *CNetscher. Ao 1665.*
Kabinet Willem V.

126. Portret van Johan Philips van Leeffdael, heer van Waalwijk.

D., 48.5 × 39.8. Gem.: *CNetscher. 1677.*
Legaat van Jonkvr. P. E. A. de Forestier van Waalwijk, 1855.

127. Portret van Henriette Florentina van Vladeracken, echtgenoot van den voorgaande.

D., 48.2 × 39.7. Gem. *C. Netscher: fec 1683.*
Herkomst als n°. 126.

714. Portret van Elisabeth ten Hove, geb. Bebber.

D., 49 × 40. Gem.: *C. Netscher 167.* . .
Legaat Singendonck, 1907.

715. Portret van Mr. Michiel ten Hove († 1689).

D., 48.8 × 39.4.
Herkomst als n°. 714.

NETSCHER, Constantijn Netscher, Hollandsch portret- en genreschilder, geb. 1668 te 's-Gravenhage, overl. 1722 aldaar. Leerling en navolger van zijn vader Caspar Netscher. Werkzaam te 's-Gravenhage.

686. Mansportret.

D., 52.2 × 43.1, Ovaal. Gem.: *Consts. Netscher 1715.*
Legaat van wijlen Z. Exc. den luitenant generaal P. M. Netscher te 's-Gravenhage, 1903.

NIULANDT. Toegeschreven aan **Adriaen van Nieulandt**, Hollandsch historie- en landschapschilder, geb. 1587 te Antwerpen, overl. 1658 te Amsterdam. Leerling van Pieter Isaacsz. en Frans Badens te Amsterdam.

476. Prins Maurits met gevolg aan het strand te Scheveningen.

D., 137.7 × 199.5.
Aangekocht 1884.

NOORT. Pieter Pietersz. van Noort, Hollandsch stilleven-schilder, geb. 1592. Reeds voor 1626 werkzaam te Leiden, tot 1648.

602. Stilleven met visch.

D., 65 × 82. Valsch gem.: *A. Cuijff*.
Aangekocht 1895.

OCHTERVELT. Jacob Ochtervelt, Hollandsch genre- en portretschilder, geb. vóór 1635 te Rotterdam, overl. 1682 te Amsterdam (?). Volgens Houbraken leerling van Berchem. Navolger van Metsu, de Hooch en ter Borch. Omstreeks 1655—1672 werkzaam te Rotterdam, in 1674 te Amsterdam.

195. De vischboer.

D. op P., 55.5 × 44. Gem.: *Jac. Ochtervelt*.
Aangekocht in 1826.

OEVER. Hendrick ten Oever, Hollandsch dier-, landschap- en portretschilder, geboren omstreeks 1640 te Amsterdam, overl. na 1705, denkelijk te Zwolle. Leerling van Cornelis de Bie te Amsterdam. Zijn schilderijen zijn gedateerd van 1669 tot 1705.

681. Gezicht op de Keizersgracht te Amsterdam.

P., 37 × 42. Gem.: *H. Ten oever fecit*.
Aangekocht in 1903.

OLIS. Jan Olis, Hollandsch genreschilder, geb. omstreeks 1610 te Gorinchem, overl. 1676 te Heusden. Hij was in 1631 te Rome. Daarna langen tijd te Dordrecht.

537. Portret van een geleerde.

P., 26 × 20.6. Gem.: *J. Olis*.
Aangekocht in 1887.

OOSTERWYCK. Maria van Oosterwyck, Hollandsche bloemenschilderes, geb. 1630 te Nootdorp, overl. 1693 te Utdam. Leerlinge van Jan Davidsz. de Heem. Werkzaam te Delft en Amsterdam.

468. Bloemen in een vaas.

D., 62 × 47.5. Gem.: *Maria van Oosterwyck*.
Aangekocht in 1882.

OOSTSANEN. Zie **Cornelisz.**

OSTADE. Adriaen van Ostade, Hollandsch genre-, portret- en stillevenschilder, tevens etsers, geb. 1610 te Haarlem, overl. 1685 aldaar. Leerling van Frans Hals, verder ontwikkeld onder invloed van A. Brouwer en Rembrandt. Werkzaam te Haarlem. Zijn broeder Isaac van Ostade, benevens C. Bega, C. Dusart e. a. waren zijne leerlingen.

128. Boeren in een herberg.

P., 47.5 × 39. Gem.: *Av. Ostade* 1662.
Kabinet Willem V.

129. Violspeler.

P., 45 × 42. Gem.: *AV OSTADE.* 1673.
Kabinet Willem V.

580. Boerenfeest.

P., 47.3 × 63.6. Gem.: *A. v. Ostade* 163. . .
Aangekocht in 1894.

OSTADE. Isaack van Ostade, Hollandsch landschap- en figuurschilder, geb. 1621 te Haarlem, overl. 1649 aldaar. Leerling van zijn ouderen broeder Adriaen. Werkzaam te Haarlem.

745. Boer met Varken.

P., 27.1 × 25.3. Gem.: *I. v. Ostade* 1644.
Aangekocht in 1914. Uit de verzameling Steengracht.

————— Zie ook **Dusart**, N°. 440.

PACX. Hendrick Ambrosius Pacx, Packx of Paix, Hollandsch landschap- en portretschilder, geb. omstr. 1602 te Amsterdam, 1658 nog aldaar werkzaam.

546. De Oranjevorsten op het Buitenhof te 's-Gravenhage.
Op den voorgrond de Prinsen Willem I, Maurits, Frederik Hendrik, graaf Willem Lodewijk en de Koning en Koningin van Boheme, allen te paard.

D., 145.5 × 214.

Op deze schilderij, omstreeks 1625—30 geschilderd, is ook Prins Willem I afgebeeld, hoewel deze reeds in 1584 was gestorven. Meerdere schilders uit dien tijd deden dit, daar men hem gaarne met zijn groote zonen vereeuwigd zag.

Geschenk van Graaf Aug. van der Straten—Ponthoz, voormalig Belgisch gezant te 's-Gravenhage, 1888.

PALAMEDES. Anthonie Palamedes Stevaerts, Hollandsch schilder van gezelschappen, corps-de-garde's, portretten, landschappen en stillevens, geb. $\pm$ 1601 te Delft, overl. 1673 op reis naar Amsterdám. Ontwikkeld onder Mierevelt's invloed te Delft (werd 1621 aldaar in het gilde ingeschreven), later onder den invloed van Hals' school. Werkzaam te Delft.

615. Muziek na den maaltijd.

P., 47.4 $\times$ 72.6. Gem.: *A palamedes*. 1632.
Aangekocht in 1900.

PAPE. Abraham de Pape, Hollandsch genreschilder, geb. omstreeks 1620—1625 te Leiden, overl. 1666 aldaar. Leerling van Gerrit Dou en een der eerste leden van het Leidsche St. Lucasgilde, dat in 1648 werd opgericht.

130. Oude vrouw, een haan plukkende.

P., 49 $\times$ 41. Gem.: *A. DE PAPE*.
Aangekocht in 1827.

PIERO. Zie Cosimo.

PIERSON. Christoffel Pierson, Hollandsch portret-, landschap- en stillevenschilder, geb. 1631 te 's-Gravenhage, overl. 1714 te Gouda. Leerling van Bartholomeus Meyburg te Schiedam. Bereisde Duitschland (1653). Daarna te Gouda en Schiedam. Hij was ook dichter.

474. Portret van Joris Goethals (1584—1670), predikant te Hoorn.

P., 37.4 $\times$ 28.2. Gem.: *Chr: Pierson*, 1667.
Legaat Mr. W. N. Lantsheer te 's-Gravenhage, 1883.

POEL. Egbert Lievensz. van der Poel, Hollandsch landschap- en genreschilder, geb. 1621 te Delft, overl. 1664 te Rotterdam. Werkzaam te Delft en Rotterdam.

698. Vischmarkt.

P., 61.3 $\times$ 75. Gem.: *E van der Poel* 1650.
Geschenk van den heer L. Nardus te Arnouville, 1905.

POST. Frans Post, Hollandsch landschap- en portretschilder, geb. omst. 1612 te Leiden, overl. 1680 te Haarlem. In 1637 vertrok hij met den Stadhouder Johan Maurits van Nassau

naar Brazilië, destijds nog een Hollandsche kolonie. In 1644 was hij te Haarlem terug, waar hij in 1646 lid werd van het schildersgild. Zijn schilderijen stellen meest Braziliaansche landschappen voor.

706. Braziliaansch landschap.

P., 50 × 69. Gem.: *F. Post* 1667.

Geschenk van den heer P. J. van Dokkum, te Utrecht, 1906.

POT. Hendrick Gerritsz. Pot, Hollandsch historie-, portret- en genreschilder, geb. omstreeks 1585 te Haarlem, overl. 1657 te Amsterdam. Leerling van Karel van Mander, later ontwikkeld onder den invloed van Frans Hals. Werkzaam te Haarlem en later te Amsterdam. In 1632 te Londen, waar hij Karel I schilderde.

755. Portret van een dame.

P., 129.3 × 100.

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1917.

POTTER. Paulus Potter, Hollandsch dier- en landschap-schilder, tevens etsers, geb. 1625 te Enkhuizen, overl. 1654 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Pieter Potter te Amsterdam en van Jacob de Wet te Haarlem (1642). Werkzaam te Delft (1646—1648), den Haag (1649—1652) en Amsterdam.

X 136. De jonge stier.

D., 237.5 × 341. Gem.: *Paulus. Potter f.* 1647.

Kabinet Willem V.

137. Het spiegelande koetje.

P., 43.4 × 61.3 Gem.: *Paulus Potter f.* 1648.

Kabinet Willem V.

X 138. Vee in de weide.

P., 35.8 × 46.9. Gem.: *Paulus Potter F.* 1652.

Kabinet Willem V.

PYNACKER. Adam Pynacker, Hollandsch landschap-schilder, tevens etsers, geb. 1622 te Pijnacker bij Delft, overl. 1673 te Amsterdam. Vormde zich naar Jan Both, reisde in Italië en was in 1649 te Delft, in 1657 en '58 te Schiedam, en sindsdien hoofdzakelijk te Amsterdam werkzaam.

132. **Bergstroom.**

D., 101.5 × 91. Gem.: *A Pynacker*.

In 1825 door ruiling met het Rijks Museum te Amsterdam verkregen.

QUAST. Pieter Jansz. Quast, Hollandsch genre- en portretschilder, geb. 1606 te Amsterdam, overl. 1647 aldaar. Navolger van Adriaen Brouwer, dien hij in zijn beste werken zeer nabij komt. Werkzaam te Amsterdam en den Haag.

658. **Kaartspelers.**

P., 32.4 × 33.7. Rond.

De schilderij was oorspronkelijk ovaal, met meer figuren.

Aangekocht in 1901.

RAVESTEYN. Jan Anthonisz. van Ravesteyn, Hollandsch portretschilder, geb. omstreeks 1572 (?), overl. 1657 te 's Gravenhage. Werd 1598 lid van het Haagsche St. Lucasgilde.

119. **Portret van Amalia Elisabeth**, gravin van Hanau, (1602—1651), gemalin van Willem V, landgraaf van Hessen-Cassel.

P., 64 × 56. Opschrift: *Anno 1617. FIL' DE HANNAV.*

Uit Honselaersdijk.

120. **Portret van Ernestine Yolande**, prinses van Ligne, († 1663) gemalin van Jan van Nassau-Siegen.

P., 64 × 54.

Boven staat in later schrift: *Ernestina, Femme de Conte Ian de Nass.* . .

Vermoedelijk uit Honselaersdijk.

139, 140—144, 414—417, 420—426, 438, 439, 455, 456. **Portretten van 21 officieren**, waarschijnlijk op last van Prins Maurits geschilderd.

Alle op doek geschilderd.

De maten varieren van 117.5 × 97.5 tot 112 × 94.

Drie stukken zijn gemerkt: *J Ravesteyn F.*, vier: *R F.*, twee: *J R* en een: *R*. Gedateerd 1611 zijn 7 stukken, 1612 vijf, 1615 twee, 1616 één, 1621 twee en 1624 één stuk.

Uit Honselaersdijk.

418. **Portret van Graaf Jan II van Nassau** (1561—1623).
D., 115 × 97. Gem.: *Ano* 1611, *f* V *Ravesteyn Fecit*.
Uit Honselaersdijk.
419. **Portret van kolonel Nicolaes Smelsinc**, Luitenant-Gouverneur van Overijssel (1560/61—1629).
D., 115 × 97. Gem.: *Ano* 1611. *Raveste* . . .
Uit Honselaersdijk.

REMBRANDT. Rembrandt Harmensz. van Rijn, geb. 15 Juli 1606 te Leiden, overl. 4 October 1669 te Amsterdam. Leerling van Jacob van Swanenburgh te Leiden en Pieter Lastman te Amsterdam. Tot ongeveer Juni 1631 te Leiden, verder tot aan zijn dood te Amsterdam werkzaam. Als schilder en etser overtreft Rembrandt alle Hollandsche kunstenaars in het schilderachtig weergeven der natuur in hare meest verschillende uitingen, in de meesterlijke behandeling van het licht en donker en, wat zijne portretten betreft, in de volmaakte uitdrukking van het karakter. Hoewel gedurende het grootste deel van zijn loopbaan een gezocht en gevierd kunstenaar, had hij in de laatste jaren zijns levens (1654—1669) met groote financieele zorgen te kampen, terwijl juist uit dien tijd zijn beste werken, o.a. het portret van burgemeester Six (1654) en de Staalmeesters (1662) dagteekenen. Van zijne 500 à 600 schilderijen bezit ons vaderland er ongeveer 40, waarvan er 16 in het Mauritshuis zijn tentoongesteld.

- x 145. **Simeon in den tempel**.
P., 61 × 48. Gem.: *RHL* (monogr.) 1631.
Kabinet Willem V.
- > 146. **De „anatomische les” van Professor Nicolaes Pietersz. Tulp** (1593—1674).
D., 162.5 × 216.5. Gem.: *Rembrandt fe.* 1632. De handteekening is geheel overschilderd.
Aangekocht 1828 te Amsterdam.
- x 147. **Suzanna in het bad**.
P., 47.5 × 39. Gem.: *Rembrandt f* 1637.
Het laatste gedeelte der handteekening: *ant f*, en de 7 bevinden zich op een later aangezet gedeelte van het paneel.
Kabinet Willem V.

- x 148. **Portret van Rembrandt.**
P., 37.5 × 29.
Geschilderd omstreeks 1629. Door den schilder geëtt in 1629.
Kabinet Willem V.
- x 149. **Portret van Rembrandt als officier.**
P., 62.5 × 47. Gem.: *Rembrandt. f.*
Geschilderd omstreeks 1634—35.
Kabinet Willem V.
- x 556. **Portret van Rembrandt's moeder Neeltgeen Willemsdr. van Zuytbrouck (overl. 1640).**
P., 17.5 × 13.5.
Geschilderd omstreeks 1628. De tegenhanger, het portret van den vader van Rembrandt, hangt in het Museum te Nantes.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1890.
- x 560. **Studiekop.** Vermoedelijk portret van Rembrandt's broeder Adriaen Harmensz. van Rijn (1597/1598—1653).
D., 80 × 67.1. Gem.: *Rembrandt f.* 1650.
Aangekocht in 1891.
- x 565. **Studie naar Rembrandt's vader Harmen Gerritsz. van Rijn (1565—1630).**
P., 47 × 39.
Geschilderd omstreeks 1629. Door Rembrandt in 1630 geëtt.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1892.
- x 577. **Portret van een jong meisje.**
P., 56.4 × 44.5. Gem.: *RHL.* (monogr.).
Geschilderd omstreeks 1630.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1893.
- x 579. **Rustende reizigers.**
Papier op paneel, 38.3 × 34. Gem.: *Rembrandt j.*
Grauwte. Geschilderd omstreeks 1634—35.
Aangekocht in 1894.
- x 584. **Homerus.**
D., 108 × 82.4 (rechts en links afgesneden). Gem.: . . . *andt. f.* 1663.
Vermoedelijk geschilderd op bestelling van den Markies Vincenzo Ruffo te Messina.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1894.

- X 598. **Lachende man** (zelfportret).
Koper, 15.4 × 12.2.
Geschilderd omstreeks 1629—30. In 1633 door J. G. van Vliet geëst.
Aangekocht in 1894.
- X 621. **David, harpspelende voor Saul.**
D., 130.5 × 164.
Geschilderd omstr. 1658.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1898.
- X 626. **Minerva.**
P., 61.7 × 53.5.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1899.
685. **De twee negers.**
- X D., 77.8 × 64.4. Gem.: *Rembrandt f* 1661.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1903.
- X 707. **Andromeda.**
P., 34.5 × 25.
Geschilderd omstreeks 1632.
In bruikleen van Dr. A. Bredius. 1907.

REYGER. Jacob de Reyger, weinig bekend Hollandsch portretschilder, vóór 20 September 1645 in Engeland overleden. Tot nu toe is de volgende schilderij de eenige van hem bekende.

608. **Mansportret.**

P., 21.8 × 19. Gem.: *J. d. Reijger f*.
Aangekocht in 1897.

RIGAUD, Hyacinthe, Fransch portretschilder, geb. 1659 te Perpignan, overl. 1743 te Parijs.

294. **Portret van een vorstelijk persoon**, vermoedelijk een prins van Nassau-Siegen.

D., 130 × 106.
Tot heden toegeschreven aan Nicolas de Largillière (1656-1746), doch daarvoor aan Rigaud, met wiens schilderwijze het geheel overeenkomt, o.a. blijkens het groote portret van August III, Koning van Polen, in het Museum te Dresden.
Kabinet Willem V.

ROOS. Johann Heinrich Roos, Duitsch portret-, dier- en landschapschilder, tevens etsers, geb. 1631 te Ottersberg in den

Palts, overl. 1685 te Frankfort a/M. Leerling van Guilliam du Gardyn, Cornelis de Bie en Barent Graat te Amsterdam. Werkzaam, na groote reizen, te Frankfort (sinds 1668).

280. Italiaansch landschap.

D., 64 × 53. Gem.: *ſ H Roos fecit. 1670.*

Uit het Stadhouderlijk kwartier te Leeuwarden. Daarna Kabinet Willem V.

ROTTENHAMMER, Hans Rottenhammer, Duitsch historieschilder, geb. 1564 te München, overl. 1623 te Augsburg. Leerling van zijn vader Thomas, sedert 1582 van Johann Donauer te München. Later te Rome onder invloed van Michel Angelo en te Venetië onder dien van Tintoretto werkzaam. Na 1607 afwisselend te Augsburg en te München. Werkte samen met Jan Brueghel I en Paulus Bril.

284. De val van Phaëton.

Koper, 39 × 54.5. Gem.: 1604. *Hns. Rotteh. F.* Het landschap is wellicht geschilderd door *Paulus Bril* (1554—1626). Kabinet Willem V.

283.)
285.) Zie onder **Brueghel**.

RUBENS. Petrus Paulus Rubens, Vlaamsch historie-, portret-, en landschapschilder, tevens etsen, geb. 1577 te Siegen, overl. 1640 te Antwerpen. Leerling van Tobias Verhaecht, Adam van Noort en Otto van Veen te Antwerpen (1594—1598). Van 1600—1608 in Italië en Spanje, na dien tijd te Antwerpen. Tusschen 1620 en 1627 herhaaldelijk te Parijs en tusschen 1628 en 1630 in Spanje en Engeland. Hoofd der Vlaamsche schilderschool der XVIIe eeuw en de grootste historieschilder van Noord-Europa.

234. Naiïden, den hoorn des overvloeds vullende.

P., 67.5 × 107. Het landschap is van *Jan Brueghel I*, genaamd „Fluweelen Brueghel”.

Geschilderd omstreeks 1615—18.

Kabinet Willem V.

250. **Portret van Isabella Brant**, eerste echtgenoot van Rubens (geb. 1591, gehuwd 1609, overl. 1626).
P., 97 × 67.8.
Omstreeks 1620 geschilderd.
Kabinet Willem V.
251. **Portret van Helena Fourment**, tweede echtgenoot van Rubens (geb. 1614, gehuwd 1630, overl. 1673).
P., 98 × 76.
Geschilderd omstreeks 1634.
Kabinet Willem V.
252. **Portret van Michiel Ophovius** (1564—1637), bisschop van 's Hertogenbosch, volgens de overlevering biechtvader van Rubens.
D., 111 × 82.5.
Geschilderd omstreeks 1630.
Aangekocht in 1822.
253. **Adam en Eva in het paradijs**.
P., 74 × 114. Gem.: PETRI PAVLI RVBENS . . . FIGR. en: IBRVEGHEL FEC.
De figuren zijn van *Rubens*, het landschap en de dieren van *Jan Brueghel I*, genaamd *Fluweelen Brueghel*.
Geschilderd omstreeks 1620.
Kabinet Willem V.

COPIEËN NAAR RUBENS.

247. „Zonder Ceres en Bacchus verkleumt Venus van koude”.
(Sine Cerere et Baccho friget Venus).
D., 183 × 205.
De eene helft van het origineel bevindt zich in het Museum te Brussel, de andere helft in dat te Dresden.
Waarschijnlijk vroeger op het Loo.
254. **Het vertrek van Adonis**.
P., 59 × 81.
Copie naar een compositie van Rubens, waarvan zich exemplaren bevinden te Berlijn, Dusseldorp en St. Petersburg, welke aanspraak maken op eigenhandigheid.
Kabinet Willem V.

RUISDAEL. Jacob Isaacksz. van Ruysdael, Hollandsch landschap- en zeeschilder, tevens etsers, geb. 1628 of 1629

Haarlem, overl. 1682 aldaar. Leerling van zijn oom Salomon van Ruysdael. Ontwikkelde zich onder invloed van Cornelis Vroom, Guiliam du Bois, Allaert van Everdingen en anderen. Werkzaam te Haarlem en van ongeveer 1655 tot 1681 te Amsterdam. Hij bereisde ons land en een deel van Duitschland. Meindert Hobbema en Jan van Kessel behoorden tot zijne leerlingen.

153. **Waterval.**

D., 69×53.3 . Gem.: f v *Ruysdael*.

In 1825 door ruiling met het Rijksmuseum te Amsterdam verkregen.

154. **Strandgezicht.** Waarschijnlijk een oude copie.

D., 53×64.5 .

Herkomst als n°. 153.

155. **Gezicht op Haarlem**, genomen van een duin te Overveen.

D., 55.5×63 . Gem.: f v *Ruysdael*.

Aangekocht in 1827.

728. **Avondschemering.**

P., 29.7×37.3 . Gem.: f v *Ruysdael* 164.

Geschenk van Dr. C. Hofstede de Groot. 1909.

RUYSCH. Rachel Ruysch, Hollandsche bloem- en vruchtenschilderes. geb. 1664 te Amsterdam. overl. 1750 aldaar. Leerlinge van Willem van Aelst. Zij huwde in 1693 met den portretschilder Jurriaen Pool. Werkzaam te Amsterdam, tijdelijk in den Haag (1701) en te Dusseldorp (1708—1716), waar zij hofschilderes van den Keurvorst van de Palts was.

151. **Bloemen.**

D., 79.5×60.2 . Gem.: *Rachel Ruysch* F. 1700.

Aangekocht in 1826.

152. **Bloemen.**

D., 48×39.8 . Gem.: *Rachel Ruysch* 1715.

Aangekocht 1802.

RUISDAEL. Salomon van Ruysdael, Hollandsch schilder van landschappen, zeestukken en stillevens. geb. in het begin der XVIIde eeuw te Haarlem (?), overl. 1670 aldaar. Waar-

schijnlijk leerling van Esaias van de Velde en Jan van Goyen. Werkzaam te Haarlem, waar o. a. zijn neef Jacob Isaacksz. van Ruisdael en zijn zoon Jacob zijn leerlingen waren.

566. **De Brug.**

P., 36 × 40.7. Gem.: *S Ruysdael*.
Aangekocht in 1892.

699. **Hollandsche vaart.**

P., 47.3 × 69, Gem.: *S v R* (monogr.) 16 . . .
Aangekocht in 1905.

738. **Hollandsch Riviergezicht.**

P., 75 × 106. Gem.: *S v Ruysdael* 1644.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1912.

SAFTLEVEN. Cornelis Saftleven, Hollandsch schilder van landschappen, binnenhuizen en vee, geboren in 1607 te Gorinchem, overl. 1681 te Rotterdam. Leerling van zijn vader Herman Saftleven den Oude. Brouwer's en Teniers' werken bleven niet zonder invloed op hem. Zijne broeders Herman en Abraham waren eveneens schilder.

538. **Landschap met vee.**

P., 36.3 × 49.5. Gem.: 1660 *C. Saftleven*.
Aangekocht in 1887.

SALVI. Zie **Sassoferrato**.

SASSOFERRATO. Giovanni Battista Salvi, genaamd **Sassoferrato**, Italiaansch historieschilder, geb. 1605 te Sassoferrato, overl. 1685 te Rome. Leerling van zijn vader Tarquinio, gevormd door het bestudeeren van Rafaël en van de school van Bologna. Werkzaam te Rome.

336. **Biddende Maria.**

D., 48 × 36.5.
Aangekocht in 1821 met de verzameling Rainer.

SAVERY. Jaques Savery de Oude, Vlaamsch-Hollandsch landschap- en genreschilder, geb. omstreeks 1545 te Kortrijk,

overl. 1602 te Amsterdam. Broeder van den schilder Roelant Savery. leerling van Hans Bol. Werkzaam te Amsterdam.

156. St. Sebastiaans Kermis.

P., 41.5 × 62. Gem.: *Jags. Savery.*

Geschenk van den heer A. A. des Tombe te 's-Gravenhage, 1874.

SAVERY. Roeland Savery, Hollandsch landschap-, dier-, en bloemschilder, tevens etsers, geb. 1576 te Kortrijk, overl. 1639 te Utrecht. Leerling van zijn broeder Jacques Savery den Oude te Amsterdam. Werkte voor Keizer Rudolf II. die hem een studiereis door de Alpen liet maken. Sedert 1619 te Utrecht werkzaam.

157. Orpheus betoovert de dieren door zijn spel.

P., 62 × 131.5. Gem.: *Roeland.*

Oraniënstein. Kabinet Willem V.

SCHALCKEN. Godfried Schalcken, Hollandsch genre-, historie- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1643 te Made bij Geertruidenberg, overl. 1706 te 's-Gravenhage. Leerling van Samuel van Hoogstraten te Dordrecht en van Gerrit Dou te Leiden. Sinds 1654 te Dordrecht werkzaam. Daarna (1692) gedurende eenigen tijd in Engeland als hofschilder van Willem III, dien hij meermalen portretteerde. Sedert 1691 te 's-Gravenhage: in 1703 tijdelijk te Dusseldorp.

158. Portret van den Koning-Stadhouder Willem III (1650—1702).

D., 163.7 × 149.7. Gem.: *G. Schalcken.* 1699.

Sinds 1801 in het Museum.

159. Dame bij haar toilet. Kaarslicht.

D., 76 × 64. Gem.: *G. Schalcken.*

Kabinet Willem V.

160. De nuttelooze zedeles.

P., 35 × 28.5. Gem.: *G. Schalcken.*

Het Loo, Kabinet Willem V.

161. Het onderzoek van den dokter.

Tegenhanger van No. 160. Afmetingen, handteekening en herkomst zijn dezelfde.

162. Dame met twee duiven.

P., 21.5 × 17.
Kabinet Willem V.

708. Portret van Mr. Diederick Hoeufft (1648—1719), gehuwd in 1680 met Isabella Deutz, voorgesteld op het volgende No.

Op koper 43 × 34. Gem.: *G. Schalcken*.
Legaat Singendonck, 1907.

709. Portret van Isabella Deutz (1652—1694), gemalin van den voorgaande.

Tegenhanger van n°. 708. Afmetingen, herkomst en handteekening als voren.

SCHRIECK. Zie *Marseus*.

SEGHERS. Daniël Seghers, Vlaamsch bloemschilder, geb. 1590 te Antwerpen, overl. 1661 aldaar. Leerling van den Fluweelen Brueghel. Sedert 1611 lid van het Antwerpsche St. Lucasgilde. Trad in 1614 als broeder in de orde der Jezuiten en bezocht later Rome. Prins Frederik Hendrik en andere vorsten zonden hem herhaaldelijk kostbare geschenken. In Antwerpen vormde hij een school van bloemschilders. Vele schilders (o.a. Rubens) hebben met hem samengewerkt.

256. Bloemkrans rond een Mariabeeldje.

D., 151 × 122.7. Gem.: *D. Seghers, Soctis Jesu* 1645. Het beeldje is geschilderd door *Thomas Willeboirts Bosschaert*.
Na 1817 in het Museum.

257. Bloemkrans rond het portret van den Koning-Stadhouder Willem III (1650—1702).

D., 122.5 × 107. Gem.: *D. Seghers, Soctis Jesu*.
In 1842 werd dit stuk uit het huis van Constantijn Huygens overgebracht naar het Mauritshuis.

SEISENEGGER. Jacob Seisenegger, Duitsch historie- en portretschilder, geb. 1505 in Oostenrijk, overl. 1567 te Linz. In 1530 werd hij hofschilder van Ferdinand I. In 1532 schilderde hij te Bologna het portret van Karel V, tegelijk met Titiaan, wiens breede schilderwijze hij later navolgde. Tusschen

1535 en 1545 bezocht hij België en Spanje. Uit dien tijd dateeren zijne beste werken. Omstreeks 1558 vestigde hij zich te Linz. Zijn laatste werken verraden Venetiaansche invloeden.

269. **Portret van Elizabeth van Oostenrijk** (1526—45) op vierjarigen leeftijd.

P., 43.4 × 34.4. Gem. rechts boven: *I S* (monogram). Opschrift: ELISABET. FERDINANDI . HUNGARIE . ET . BOHEMIE . REGIS . FILIA . ANNO . 1530 . ETATIS . SVE . 4.

Dit en de twee volgende portretten zijn in 1530 tijdens den Rijksdag te Augsburg geschilderd.

Aangekocht met de twee volgende Nrs. in 1821 met de verzameling *Rainer*.

270. **Portret van Anna van Oostenrijk** (1528—80) op tweejarigen leeftijd.

P., 43.5 × 34.5. Gemerkt links boven: *I S* (monogram). Opschrift: ANNA . FERDINANDI . HVNGARIE . ET . BOHEMIE . REGIS . FILIA . ANNO . 1530 . ETATIS . SVE . 2.

Herkomst als voren.

271. **Portret van Maximiliaan van Oostenrijk** (1527—76) op driejarigen leeftijd.

P., 42.8 × 34. Gem. rechts boven: *I S* (monogram). Opschrift: MAXIMILIANVS . FERDINANDI . HVNGARIE . ET . BOHEMIE . REGIS . FILIVS . PRIMO . GENITVS . ANNO . 1530 . ETATIS . SVE . 3.

Herkomst als voren.

SNIJDERS Frans Snijders, Vlaamsch dier- en stilleven-schilder, geb. 1579 te Antwerpen, overl. 1657 aldaar. Leerling van Pieter Brueghel II (in 1593) en van Hendrick van Balen. 1608—1609 in Italië, vervolgens steeds werkzaam te Antwerpen.

258. **Dood wild.**

D., 113.7 × 205.5. De jager is waarschijnlijk (omstreeks 1616) door *A. v. Dyck* geschilderd.

Kabinet Willem V.

SOOLMAKER. Jan Franciscus Soolmaker, Vlaamsch-Hollandsch landschap- en dierschilder, geb. omstreeks 1635 te

Antwerpen, overl. na 1665 in Italië. In 1654 lid van het Antwerpsche St. Lucasgild. in 1665 te Amsterdam wonende, maar in dat jaar naar het Zuiden „als schilder op 't schip genaemt de Vrouwe Lorette varende”. Navolger van Berchem.

164. **Italiaansch landschap.**

D., 113.3 × 132. Gem.: *ƒ. Soolmaker. ff.*
Aangekocht in 1821.

SPAANSCH SCHOOL. Omstreeks 1660.

297. **Studiekop van een jong man.**

D., 46 × 40.
Aangekocht in 1823.

SPAANSCH SCHOOL. Omstreeks 1660—1670.

299. **Spaansch landschap.**

D., 104 × 83.
Aangekocht in 1823.

SPINNY. Guillaume de Spinny, Vlaamsch portretschilder, geb. 1721 te Brussel, overl. 1785 te 's-Gravenhage. Hij bezocht Frankrijk; sedert 1756 woonde hij in den Haag.

232. **Portret van Carolina Wilhelmina, Prinses van Nassau-Weilburg (1743—87) en hare kinderen.**

D., 104.5 × 148.5.
Vermeedelijk uit een der stadhouderlijke paleizen.

519. **Portret van prinses Frederika Sophia Wilhelmina (1751—1820), gemalin van den Stadhouder Willem V.**

D., 237.5 × 169.5. Gem.: *Gme Spinny Pinxit* 1769.
Vermeedelijk uit een der stadhouderlijke paleizen.

SPRUYT. Johannes Spruyt, Hollandsch vogel- en stilleven-schilder, geb. 1627 of 1628 te Amsterdam, overl. 1671 aldaar. Zijn zeer zeldzame schilderijen gelijken op die van Aelbert Cuyp.

727. **Haan, kippen en duif.**

D., 86 × 115.7. Gem.: *ƒ. Spruyt Fe.* 1660.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1909.

STEEN Jan Havicksz. Steen, Hollandsch genre-, historie- en portretschilder, geb. omstreeks 1626 te Leiden, overl. 1679 aldaar. In November 1646 te Leiden als student in de letteren ingeschreven. Leerling van Nicolaes Knupfer en van zijn schoonvader Jan van Goyen. Werkzaam te Leiden, van 1649—1654 te 's-Gravenhage en van 1661—1669 te Haarlem. Richard Brakenburgh was zijn voornaamste navolger.

165. **Kwakzalver.**

D., 32.5 × 26.
Kabinet Willem V.

166. **De „kippehof”.** Op den achtergrond het Huis Oud-Teilingen of Lokhorst bij Warmond.

D., 107.4 × 81.4. Gem.: *f* Steen, 1660.
Kabinet Willem V.

167. **Het zieke meisje.**

P., 58 × 46. Gem.: *f* Steen.
Kabinet Willem V.

168. **Het bezoek van den dokter.**

P., 60.5 × 48.5. Gem.: *f* Steen.
Kabinet Willem V.

169. **De schilder met zijn gezin.** Met het devies: „Soo de ouden songen, soo pypen de jonghen”.

D., 84 × 92.6. Gem.: Steen.
Kabinet Willem V.

170. **De zoogenaamde brouwerij van Jan Steen.**

D., 68.2 × 82. Gem.: *f* Steen.
Kabinet Willem V.

553. **Boerenvreugd.**

P., 40 × 58.
Vroeg werk van den meester.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1890.

664. **Dorpskermis.**

P., 47.2 × 66. Gem.: *f* Steen.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1901.

736. De dronken vrouw.

D., 86×72 . Gem.: *ƒ. Steen*.
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1911.

742. Vroolijk gezelschap.

D., 133.7×162.5 . Gem.: *ƒ. Steen f. t.*
Uit de verzameling Steengracht, 1913.

STEENWIJCK, Hendrick van Steenwijck de Jonge, Hollandsch-Vlaamsch schilder van architectuur-stukken; geb. omstr. 1580 te Amsterdam of te Frankfort a/M., overl. omstr. 1648 te Londen (?). Leerling van zijn vader Hendrick van Steenwijck den Oude, die omstreeks 1580 naar Frankfort gevlucht was. Daarna te Antwerpen en reeds vóór 1617 te Londen, waar hij voor Karel I werkzaam was.

171. Gezicht op een plein met aanzienlijke gebouwen.

Koper, 47×70 . Gem.: *H. V. S.* 1614.
Het Loo. Kabinet Willem V.

STOOP, Dirck (Theodorus, Rodriguez) Stoop, Hollandsch schilder van landschappen met paarden en ruitergevechten, geb. omstreeks 1610 te Utrecht, overl. 1686 aldaar. Leerling van zijn vader, den glasschilder Willem Jansz. van der Stoop. Werkzaam te Utrecht, en geruimen tijd als hofschilder te Lissabon; tijdelijk in Engeland (1662); sedert 1678 terug in Utrecht.

172. Gezicht op het klooster Belem bij Lissabon.

D., 110.5×180 .
Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

SWEERTS, Michiel Sweerts, Hollandsch portret- en genreschilder, tevens etser, geb. 1624, overl. na 1656. Werkzaam te Amsterdam en Rome (1646 tot na 1652).

657. Italiaansch herderstafereel.

D., 78.5×71 .
Aangekocht in 1901.

TEMPEL, Abraham van den Tempel, Hollandsch historien- en portretschilder, geb. 1622 of 1623 te Leeuwarden, overl.

(volgens Houbraken) 1672 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Lambert Jacobsz. te Leeuwarden en van Joris van Schoten te Leiden. Reeds vóór 1648 tot 1660 aldaar en daarna te Amsterdam onder invloed van v. d. Helst werkzaam.

396. **Portret van Jan Antonides van der Linden**, professor in de geneeskunde te Franeker en te Leiden (1609—1664).

D., 88.4 × 71.2 Gem.: *A v Tempel. f* 1660.

Aangekocht in 1876.

397. **Portret van Helena Grondt**, echtgenoot van den vorige (1613 of '14 tot na 1665).

Afmetingen, handteekening en herkomst als n°. 396.

761. **Portret van Cornelis van Groenendijk** als jongen. De afgebeelde was later schepen van Gouda.

D., 124.5 × 100.5.

In bruikleen van de gemeente 's-Gravenhage, 1920.

TENIERS. David Teniers de Jonge, Vlaamsch genre-, historie-, stilven-, landschap- en portretschilder, tevens etsen, geb. 1610 te Antwerpen, overl. 1690 te Brussel. Leerling van zijn vader David Teniers den Oude, gevormd onder den invloed van Rubens en Adriaen Brouwer. Tot 1651 werkzaam te Antwerpen; sedert dien tijd te Brussel. Zijn werken zijn bijzonder talrijk, evenals die zijner talloze leerlingen en navolgers. Zijn invloed in Holland deed zich vooral gelden bij de Rotterdamsche en Dordtsche schilders.

260. **De vette keuken.**

Koper, 57 × 78. Gem.: *D. HETD TENIERS. F.* en: *Lo* 1644.

Kabinet Willem V.

261. **De alchimist.**

P., 27.6 × 37.5. Gem.: *D. TENIERS: FEC.*

Het Loo. Kabinet Willem V.

TERBORCH. Zie Borch.

TILBORCH. Gillis van Tilborgh, Vlaamsch schilder van binnenhuizen en gezelschappen, geb. omstreeks 1625 te Brussel, overl. omstreeks 1678 aldaar. 1654 lid van het Brusselsche

St. Lucasgilde. Leerling van David Teniers den Jonge en onder invloed van Gonzales Coques.

262. **Familiegroep.**

D., 80.3 × 104. Gem.: *TILBORGH*.
Aangekocht in 1828.

TISCHBEIN. Johann Friedrich August Tischbein, Duitsch portretschilder, geb. 1750 te Maastricht, overl. 1812 te Heidelberg. Leerling van zijn vader Johann Valentin Tischbein en van zijn oom Johann Heinrich Tischbein te Cassel. Hij bezocht Parijs, Italië, Weenen, Arolsen, den Haag en Dessau. Van 1800—1806 te Leipzig werkzaam en later eenigen tijd te St. Petersburg.

286. **Portret van Frederika Louisa Wilhelmina** (1774—1837), Prinses van Pruisen, gemalin van Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau, later Koning Willem I der Nederlanden.

Pastel op papier, ovaal, 63 × 53.
Kabinet Willem V.

464. **Portret van Frederika Sophia Wilhelmina** (1751—1820), Prinses van Pruisen, gemalin van den Stadhouder Willem V.

D., 172 × 135, Gem.: *Tischbein. p.* 1789.
Korte opschriften duiden aan, dat het schilder- en borduurwerk aan den wand door deze vorstin was vervaardigd.
Herkomst als n°. 286.

465. **Portret van Frederik Willem van Nassau-Weilburg** (1768—1816).

D., 162 × 125.
Herkomst als van n°. 286.

TROOST. Cornelis Troost, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, tevens etser, geb. 1697 te Amsterdam, overl. 1750 aldaar. Leerling van Arnold Boonen en werkzaam te Amsterdam.

179. **De ontdekte schijndeugd.** (Uit het gelijknamige blijspel van D. Lingelbach, 1690.) Filibert, voorgevende op reis te gaan voor zijne handelszaken, keert naar huis terug en verrast zijn neef Volkert in een tête à tête met zijne vrouw. Volkert wordt

in een waschmand gevonden, terwijl Dirk, de geliefde der dienstmaagd, even te voren in zijn schuilhoek — een kast — ontdekt is.

Gouache en pastel op papier, 60.5 × 49. Gem.: *C. Troost* 1739.
Deze teekening en de nos. 180—185, 191—193 zijn te Amsterdam in 1829 aangekocht.

180. **De huwelijksaanvraag van Saartje Jans.** (Uit een blijspel van Th. Asselijn: „Jan Claesz off de gewaende Dienstmaaght“; 1680). Saartje Jans, heimelijk verloofd aan Jan Claesz., wordt door twee Menisten bezocht, die haren vader om hare hand voor hun vriend Reinier Adriaanszen vragen. Zij ontvangen van dezen een toestemmend antwoord.

Gouache en pastel op papier, 61 × 48.5. Gem.: *C. Troost* 1738.
Herkomst als n°. 179.

181. **De liefdesverklaring van Reinier Adriaanszen aan Saartje Jans.** (Uit hetzelfde blijspel als n°. 180). De deugdzame Reinier verklaart, na lang over de begeerlijkheid des vleesches te hebben gepeinsd, zijn liefde aan Saartje Jans. Hij wordt door haar hartelijk uitgelachen.

Gouache en pastel op papier, 60.5 × 52. Gem.: *C. Troost* 1737.
Herkomst als n°. 179.

182. **De ontdekking van Jan Claesz.** (Uit hetzelfde blijspel als n°. 180). Saartje, vast besloten met Jan Claesz te huwen, gebruikt nu een list om de toestemming van hare ouders af te dwingen: zij brengt haren vrijer als dienstmeid verkleed in huis. Hare ouders, geheel misleid, dragen „de gewaende dienstmaaght“ op, goed op Saartje te passen en op hare kamer te slapen, om hare deugd te bewaken. Den volgenden ochtend wordt alles ontdekt, Saartje Jans dreigt flauw te vallen en na een hevig tooneel ontvangen de geliefden de ouderlijke toestemming.

Gouache en pastel op papier, 60.5 × 49. Gem.: *C. Troost* 1738.
Herkomst als n°. 179.

183. **De bedrogen medeminnaars.** (Uit het kluchtspel van W. van der Hoeven: „Arlequin, tovenaer en barbier“, 1730). Arlequin, die zijn meester Anthonio bij diens dingen naar de hand van Sophia wil helpen, neemt de mededingers Belloardo, een half krankzinnig doctor, en Capitano, een snoevend militair, beë

door ze in een bespottelijke houding aan Sophia's vader Pantalon voor te stellen. Deze vindt ze te belachelijk en geeft zijne dochter aan Anthonio.

Gouache en pastel op papier, 62 × 50. Gem.: *C. Troost* 1738.
Herkomst als n°. 179.

184. **De oude echtgenoot op de vlucht gedreven.** (Uit J. van Paffenrode's kluchtspel: „Hopman Ulrich”, 1670). De wulpsche Sybilla jaagt haren bejaarden en gierigen echtgenoot uit het huis door haren geliefde, Godefroi, in een schrikwekkende verkleeding te doen verschijnen.

Gouache en pastel op papier, 55.5 × 72.5. Gem.: *C. Troost* 1738.
Herkomst als n°. 179.

185. **Pefroen met het schaapshoofd.** (Uit het gelijknamige, naar het Fransch van Poisson gevolgde blijspel van 1713). Pefroen's vrouw, die op goeden voet leeft met haren neef Ritsaart, plaagt haren echtgenoot op allerlei wijze. Hier zendt zij hem naar den slager terug met een schaapshoofd, dat niet naar haren zin is.

Gouache en pastel op papier, 63 × 56.5. Gem.: *C. Troost*, 1739.
Herkomst als n°. 179.

186. **Een kransje bij Biberius.** De volgende vijf teekeningen zijn bekend onder den naam: *NELRI*, naar de vijf beginletters der latijnsche opschriften op de lijsten.

Nemo loquebatur (= Niemand sprak).

Gouache en pastel op papier, 56.5 × 72.5. Gem.: *C. Troost* 1740.
In 1829 te Leiden aangekocht met de vier volgende nummers.

187. **Erat sermo inter fratres** (= De vrienden hadden een gesprek).

Opmerkingen als bij n°. 86.

188. **Lopuebantur omnes** (= Allen praatten).

Opmerkingen als bij n°. 186.

189. **Rumor erat in casa** (= Er kwam rumoer in het huis).

Opmerkingen gelijk bij n°. 186, doch niet gedateerd.

190. **Ibant qui poterant, qui non potuere cadebant** (= Die het konden, gingen weg, die dit niet konden, vielen).

Opmerkingen gelijk bij n°. 186, doch met het jaartal 1739.

191. **De twist der sterrekundigen.** (Uit P. Langendijk's „de Wiskunstenars of 't gevlugte juffertje“, 1715). In een herberg te Loenen strijden twee sterrekundigen, de doctoren Raasbollius en Urinaal, met elkander over de zonnestelsels van Ptolemaeus en Copernicus en gebruiken daarbij de flesschen en schotels van hun avondmaal om elkander hunne denkbeelden te verduidelijken. Eelhart, de geheime minnaar van het Juffertje, haar vader Anselmus en de waardin zien toe.

Gouache en pastel op papier, 64×83.5 . Gem.: *C. Troost* 1741.
Herkomst als n°. 179.

192. **Drie-Koningenavond.** Mannen en kinderen zingen langs de huizen op Drie-Koningenavond het lied: „O starre je moet er soo stille niet staan“, daarbij een ster van geolied papier rond dragend.

Gouache en pastel op papier. Gem.: *C. Troost* (tweemaal).
Herkomst als n°. 179.

193. **De bruiloft van Kloris en Roosje.** (Uit een XVIIIe eeuwsch blijspel, aan D. Buysero toegeschreven.) De jonggehuwden dansen in de open lucht vóór het huis van Thomasvaer; vele gasten zien toe.

Gouache en pastel op papier, 64×83 . Gem.: *C. Troost*.
Herkomst als n°. 179.

194. **Portret van den schilder.**

Gouache en pastel op papier, 65×52 . Gem.: *C. Troost*. 1745.
Aangekocht in 1874.

411. **De zangeres.** Op het muziekblad staat het refrein van het oudtijds bekende lied *Vermakelijk boerenleven*: „Maar wagt u zoet Meysje voor 't eerste snoeprijsje op . . .“.

Gouache en pastel op papier, 48.5×63 . Gem.: *C. Troost*. 1745.
Aangekocht in 1876.

609. **Liereman.**

Pastel of papier, 50×67 .

Geschenk van mej. G. J. L. van Dijk te 's-Gravenhage, 1897.

TURCHI. Toegeschreven aan **Alessandro Turchi**, genaamd **Alessandro Veronese** of **l'Orbetto**, Italiaansch historieschilder. geb. 1582 te Verona, overl. 1648 te Rome. Leerling

van Felice Riccio, gen. Brusasorci, te Verona; vervolgens van Carlo Saracini en Carletto Cagliari, te Venetië. Na lange reizen werkzaam te Verona en te Rome.

342. **Venus, de heerscheres der wereld.** Zij toont aan de Wijsbegeerte, hoe al de machten der aarde aan de Liefde onderworpen zijn.

D., 100 × 123.

Verzameling van den Koning-Stadhouder Willem III.

ULFT, Jacob van der Uift, Hollandsch landschap- en figuurschilder, tevens etser, geb. in 1627 te Gorinchem, overl. 1689 te Noordwijk. Hij bezocht Italië en was nadien te Gorinchem werkzaam.

196. **Opmarsch van een leger.**

D., 81.8 × 133.3. Gem.: *Jacob vander Uift F* 1671.

Aangekocht in 1825.

VELAZQUEZ. Diego Rodriguez de Silva y Velazquez, Spaansch historie- en portretschilder, geb. 1599 te Sevilla, overl. 1660 te Madrid. Leerling van Francisco Herrera den Oude en Francisco Pacheco te Sevilla; onder Ribera's invloed en door de werken van Rubens en Titiaan verder ontwikkeld. Hij bezocht tweemaal Italië (1629—31 en 1649—51) en was te Madrid sinds 1622 als hofschilder van Filips IV werkzaam.

298. **Portret van den Infant Karel Balthazar** (1629—49), zoon van Filips IV van Spanje.

D., 148.5 × 112.5.

Copie (vermoedelijk door Velazquez' leerling en schoonzoon *I. B. M. del Mazo*) naar het origineel van Velazquez in Buckingham Palace te Londen.

Aangekocht in 1821 met de verzameling de Rainer.

VELDE. Adriaen van de Velde, Hollandsch schilder van landschappen met dieren en figuren, tevens etser, geb. 1636 te Amsterdam, overl. 1672 aldaar. Leerling van zijn vader Willem van de Velde den Oude, Jan Wynants en wellicht van Ph. Wouwermans. Werkzaam te Amsterdam. Hij heeft de landschappen en stadsgezichten van vele zijner tijdgenooten met figuurtjes gestoffeerd.

197. Landschap met vee.

P., 29 × 35.5. Gem.: *A. v. Velde* 1663.
Kabinet Willem V.

198. Strandgezicht.

P., 42 × 54. Gem.: *A. v. Velde f* 1665 (jaartal bijna onleesbaar).
Kabinet Willem V.

VELDE. Esaias van de Velde, Hollandsch landschap- en genreschilder, tevens etscr. geb. omstreeks 1590 te Amsterdam, overl. 1630 te 's-Gravenhage. Reeds in 1610 te Haarlem werkzaam en sedert 1618 te 's-Gravenhage, waar hij hofschilder van Prins Maurits was. Hij stoffeerde de landschappen en kerkinterieurs zijner tijdgenooten met geestige figuurtjes. Jan van Goyen was zijn leerling.

673. Winterlandschap.

× P., 26 × 32. Gem.: *E. V. VELDE* 1624.
Legaat A. A. des Tombe, 1903.

VELDE. Jan Jansz. van de Velde, Hollandsch stillevenschilder, geb. 1619 of 1620 te Haarlem, overl. na 1660. Huwde 1642 te Amsterdam. Misschien zoon en leerling van den graveur en teekenaar Jan van de Velde.

533. Stilleven.

D., 54 × 47.5. Gem.: met zijn monogram en: *Ano 1660 fecit*.
Aangekocht 1885.

VELDE. Willem van der Velde de Jonge, Hollandsch zeeschilder, geb. 1633 te Leiden, overl. 1707 te Greenwich. Leerling van zijn vader Willem van de Velde den Oude en van Simon de Vlieger. Sedert 1677 hofschilder van den Koning van Engeland. Vóór 1677 en omstreeks 1686 tijdelijk te Amsterdam.

200. Oorlogsschepen in stil water.

D., 66.5 × 77. Gem.: *W. vande velde f*.
Kabinet Willem V.

201. Karel I van Engeland op de reede van Dordrecht tijdens zijn reis van den Moerdijk naar Delft. in 1660.

D., 66 × 77. Gem.: *W. V. V.*
Kabinet Willem V.

471. De verovering van het Engelsche admiraalschip „Royal Prince” in den zeeslag van 13 Juni 1666.

D., 48.8 × 51.1.
Aangekocht 1882.

563. Zonsondergang op zee.

D., 36 × 61.5. Gem.: *W. v. velde f.*
In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1892.

VENNE. Adriaen Pietersz. van de Venne, Hollandsch historie-, landschap-, genre- en portretschilder, geb. 1589 te Delft, overl. 1662 te 's-Gravenhage. Leerling van Simon de Valck te Leiden. Van 1614 tot 1624 te Middelburg, sedert dien tijd te 's-Gravenhage.

202. Dansende boeren en boerinnen. Grauwkje.

P., 14.2 × 30.3. Gem.: 1635 *Ad: v: venne*—. Opschrift: „Al om arm.”
Aangekocht 1874.

VERBEECQ. Pieter Cornelisz. Verbecq, Hollandsch paardeschilder, tevens etsen, geb. omstr. 1610, overl. omstr. 1658, waarschijnlijk te Haarlem, zoon van den zeeschilder Cornelis Verbeeck. In 1635 in het gilde te Alkmaar en 1645 in dat te Haarlem ingeschreven. Waarschijnlijk was Philips Wouwermans zijn leerling.

611. Twee ruiters bij een beek.

P., 27.5 × 35.2. Gem.: *P V B* (monogram).
Aangekocht 1897.

VERHAECHT. Zie Haecht.

VERMEER. Johannes Vermeer of van der Meer (de Delftsche Vermeer), Hollandsch schilder van binnenhuizen en stadsgezichten, geb. 1632 te Delft, overl. 1675 aldaar. Vermoedelijk leerling van Karel Fabritius. Werkzaam te Delft.

- x 92. Gezicht op Delft van de zijde van de Rotterdamsche vaart.

D., 98.5 × 117.5. Gem.: *IIM.* (monogram).
Aangekocht 1822.

- x 406. Diana en hare gezellinnen.

D., 98.5 × 105. Onduidelijk gemerkt *J V Meer.*
Als *N. Maes* gekocht in 1875.

625. Allegorische voorstelling van het Geloof.

D., 114.6 × 89.

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1899.

670. Meisjeskopje.

D., 46.5 × 40. Gem.: *I V Meer*.

Legaat A. A. des Tombe, 1903.

VERMEER. Johannes Vermeer de Oude (de Haarlemsche Vermeer), Hollandsch landschapschilder, geb. te Haarlem, waar hij 1627 huwde, overl. 1691 aldaar. Leerling van Jacob de Wet. Werkzaam te Haarlem.

724. Hollandsch landschap.

P., 52 × 68. Gem.: *J Vermeer* 1648.

Aangekocht 1907.

VERMEULEN. J. V. Meulen, Hollandsch schilder, omtrent wiens leven niets bekend is. Hij werkte omstreeks 1630—'50, vermoedelijk te Leiden.

662. Stilleven.

P., 30 × 38.5. Gem.: *J. V. Meulen*.

In bruikleen van Dr. A. Bredius, 1901.

VERNET. Claude Joseph Vernet, Fransch landschap- en zeeschilder, tevens etsen, geb. 1712 te Avignon, overl. 1789 te Parijs. Leerling van zijn vader Antoine Vernet en van Bernardo Fergioni te Rome. Werkzaam te Rome (1732—1753), later te Parijs en in Zuid-Frankrijk.

292. De haven van Livorno bij stormweder.

D., 101 × 138.

Kabinet Willem V.

293. De watervallen bij Tivoli.

Maten en herkomst als n°. 292.

VERSCHURING. Hendrick Verschuring, Hollandsch portret- en landschapschilder, tevens etsen, geb. 1627 te Gorinchem, overl. 1690 bij Dordrecht. Leerling van Dirck Govertsz. te Gorinchem en van Jan Both te Utrecht (1640—46). Vertrok 1646 naar Italië en vertoefde daar bijna onafgebroken acht jaren. Later werkzaam te Gorinchem, waar hij burgemeester was.

606. **Jachthonden in een Italiaansch landschap.**

P., 41.3 × 31.5. Gem.: *H. Verschuring.*

Geschenk van den Heer A. Stengelin te Katwijk a/Z., 1897.

VERSPRONCK. Johannes Cornelisz. Verspronck, Hollandsch portretschilder, geb. 1597 te Haarlem, overl. 1662 aldaar. Leerling van zijn vader Cornelis Engelsz. Verspronck en van Frans Hals. Werkzaam te Haarlem.

753. **Portret van Andries Stilte** als vaandrig der schutters van den Kloveniersdoelen te Haarlem.

D., 103 × 77.5. Gem.: . . . . *onck 1640.*

Bruikleen 1917.

VERSTRALEN. Antonis Verstralen, Hollandsch landschap-schilder uit de eerste helft der 17^e eeuw.

659. **Winterlandschap.**

P., 26.2 × 43. Gem.: *A V S 1603.* Het is mogelijk, dat de dateering door den schilder onjuist is geschreven, aangezien hij in 1603 pas zeven jaar oud was.

Geschenk van Dr. C. Hofstede de Groot te 's-Gravenhage, 1901.

VINCKBOONS. David Vinckboons, Hollandsch landschap-en genreschilder. tevens etsen, geb. 1578 te Mechelen, overl. 1629 te Amsterdam. Sedert 1591 te Amsterdam werkzaam. Waarschijnlijk leerling van zijn vader Philips Vinckboons.

542. **Boerenkermis.**

P., 40.4 × 67.3. Gem.: *D Vinck—Boons An^o.* 1629.

Aangekocht 1888.

VLAAMSCH SCHOOL 16^e eeuw.

694. **Vanitas**, met het onderschrift: „Memento Mori”.

P., 34.2 × 26. boven rond.

Legaat Dr. T. H. Blom Coster, 's-Gravenhage 1904.

VLAAMSCH SCHOOL 1617.

227. **Portret van een overledene.**

P., 40.3 × 33. Gedateerd 1617.

In 1817 door Mr. van Eersel te Antwerpen aan Koning Willem I en door dezen aan het Museum geschonken.

VLAAMSCHE SCHOOL omstr. 1650.431. **De boetvaardige Magdalena.**

D., 133.3 × 119.

In bruikleen van Douairière Baronesse van Rijkevorsel van Rijsenburg, 1877.

VLAAMSCHE SCHOOL omstr. 1650.702. **Damesportret, in een bloemkrans.**

P., 36.7 × 27.5.

Tegenhanger van n°. 703.

Legaat Mej. J. C. H. Roels, 's-Gravenhage 1906.

VLAAMSCHE SCHOOL omstreeks 1650.703. **Portret van een heer, in een bloemkrans.**

P., 37.2 × 27.8.

Tegenhanger van n°. 702.Herkomst als n°. 702.

VLIENER. Simon Jacobsz. de Vlieger, Hollandsch zee-, landschap-, genre- en portretschilder, tevens etsers, geb. 1601 te Rotterdam, overl. vermoedelijk 1653 te Weesp. Tot omstr. 1633 te Rotterdam, 1634—1638 te Delft, na dien tijd te Amsterdam en te Weesp werkzaam. Vormde zich onder invloed van Julius Porcellis en Willem van de Velde den Oude. Willem van de Velde de Jonge, Hendrik Dubbels en waarschijnlijk ook Jan van de Capelle waren zijne leerlingen.

558. **Aan het Scheveningsche strand.**P., 60.5 × 83.5. Gem.: *S DE VLIENER A* 1643.

Aangekocht 1892.

VLIET. Hendrick Cornelisz. van Vliet, Hollandsch architectuur-, genre- en portretschilder, geb. 1611 of 1612 te Delft, overl. 1675 aldaar. Leerling van Mierevelt. Werkzaam te Delft onder invloed van Gerard Houckgeest en Emanuel de Witte.

203. **Gezicht in de Oude Kerk te Delft.**D., 77.5 × 68.2. Gem.: *H. van Vliet*.

Aangekocht 1819.

VOGELAER. Toegeschreven aan **Karel de Vogelaer** of **de Vogel**, ook genoemd **Carlo del' Fiore** bijgenaamd *de Distelblom*, Hollandsch bloem-, dier- en portretschilder, geb. 1653 te Maastricht, overl. 1695 te Rome. Werkzaam te Rome en korten tijd te Parijs en Lyon.

677. **Portret van den schilder (?).**

D., 87.5 × 71.5.

Legaat A. A. des Tombe, 's-Gravenhage 1903.

VOIS. **Arie (Adriaen) de Vois**, Hollandsch genre- en portretschilder, tevens etsers, geb. tusschen 1631 en 1634 te Utrecht, overl. 1680 te Leiden. Leerling van Nicolaes Knupfer en Abraham van den Tempel, gevormd onder den invloed van Gerrit Dou en Frans van Mieris. Werkzaam te Leiden.

204. **De jager.** (Vermoedelijk portret).

P., 29 × 22. Gem.: *ADVois f.*

Kabinet Willem V.

VOS. **Cornelis de Vos**, Vlaamsch portretschilder, geb. omstr. 1585 te Hulst, overl. 1651 te Antwerpen. Leerling van David Remeus (sinds 1595). Werkzaam te Antwerpen, waar hij in 1608 in het schildersgilde werd opgenomen.

695. **Damesportret.**

D., 112.3 × 94. Op den schedel in haar hand de woorden: *Sum quod eris* (= Ik ben wat gij zult worden).

Legaat Dr. T. H. Blom Coster te 's Gravenhage, 1904.

VOS. **Maerten de Vos**, Vlaamsch- historie- en portret- schilder, geb. 1532 te Antwerpen, overl. 1603 aldaar. Leerling van zijnen vader Pieter de Vos en van Frans Floris te Antwerpen. Bezocht Italië en was te Venetië op het atelier van Tintoretto werkzaam. Sedert 1558 werkzaam te Antwerpen.

249. **Mozes, de tafelen der Wet aan de Israëlieten vertoonende.**

Dit stuk bevat een groot aantal portretten der familie van Panhuys.

P., 153 × 237.5.

Geschilderd omstreeks Juli tot October 1575.

Legaat van Mr. P. van Panhuys, 1835.

VOS. Pauwel de Vos, Vlaamsch dier- en stillevenschilder, geb. omstr. 1590 te Hulst, overl. 1678 te Antwerpen. Leerling van David Remeus en waarschijnlijk ook van zijn zwager Frans Sniijders, dien hij navolgde. Werkzaam te Antwerpen.

259. **Hertenjacht.**

D., 212 × 349.

Het landschap is vermoedelijk door *Jan Wildens* geschilderd. Kabinet Willem V.

740. **Jachthonden sporen patrijzen op.**

D., 122.5 × 251.3.

Legaat Baron van Pallandt van Eerde, 1913.

WEENIX. Jan Weenix, Hollandsch stilleven-, portret- en landschapschilder, tevens etsen, geb. 1640 te Amsterdam, overl. 1719 aldaar. Leerling van zijn vader Jan Baptist Weenix. Werkzaam te Amsterdam, van 1664—1668 te Utrecht en van 1702—1712 te Dusseldorp.

206. **De doode zwaan.**

D., 245.5 × 294. Gem.: *J. Weenix f.*

Aangekocht 1821.

207. **Dood wild.**

D., 79.2 × 69.5.

Kabinet Willem V.

642. **De doode haas.**

D., 115.3 × 92.3. Gem.: *J. Weenix f* 1689.

Geschenk van Douair^e C. J. Gravin van Lynden van Pallandt, 1900.

WERFF. Adriaen van der Werff, Hollandsche portret-, genre- en historieschilder, tevens etsen, geb. 1659 te Kralingen, overl. 1722 aldaar. Leerling van Corn. Picolet en Eglon van der Neer. Werkzaam te Rotterdam, ook als bouwmeester. Sedert 1697 hofschilder van den Keurvorst van de Palts, die hem tot Ridder verhef.

208. **Mansportret.**

D., 48.5 × 39.5. Gem.: *Adr^u. vand. Werff fec an^o.* 1689.

Aangekocht 1822.

209. De vlucht naar Egypte.

P., 47 × 36.5. Gem.: *Chev. w. werff. fe. an^o 1710.*
Kabinet Willem V.

WESTERBAEN. Jan Jansz. Westerbaen de Oude, Hollandsch portretschilder, geb. omstr. 1600 in den Haag, overl. 1686 aldaar. Leerling van Evert Crijnsz. van der Maes (1619); in 1624 lid van het Haagsche St. Lucasgilde. Hielp in 1656 de schildersconfrerie aldaar oprichten. Zijn zoon Jan Westerbaen de Jonge was eveneens portretschilder.

210. Portret van Arnoldus Geesteranus (1593—1658).

P., 67.5 × 57.5. Opschrift: *A^o 16 . . . f.*

Dit portret werd met het volgendē in 1863 door Mr. H. P. van Ede van de Pals aan Koning Willem III vereerd, die hēt in het Mauritshuis plaatste.

211. Portret van Susanna Pietersdr. Oostdijk (geb. 1597),
echtgenoot van den voorgaande.

Afmetingen en herkomst als n°. 210.

WEYDEN, Rogier van der Weyden, ook Roger de la Pasture genoemd, Vlaamsch historie- en portretschilder, geb. omstr. 1400 te Doornik, overl. 1464 tē Brussel. Leerling van Robert Campin te Doornik (1426—27); sedert 1436 te Brussel werkzaam; 1449—50 in Italië.

264. De afneming van het Kruis.

P., 80.7 × 130.3.
Aangekocht 1827.

WILLEBOIRTS. Thomas Willeboirts, gen. Bosschaert, Vlaamsch historie- en portretschilder, geb. 1614 te Bergen op Zoom, overl. 1654 te Antwerpen. Leerling van Gerard Seghers te Antwerpen, navolger van Antonie van Dyck en Rubens; werkzaam te Antwerpen.

265. De leeuw, door Amor getemd.

D., 149 × 290.
Uit de verzameling der stadhouders.

452. Afscheid van Venus en Adonis.

D., 156 × 148. Gem.: *T. Willeboirts.*
Uit de verzameling der Stadhouders.

WISSING. Toegeschreven aan **Willem Wissing**, Hollandsch portretschilder, geb. 1656 te Amsterdam, overl. 1687 te Burleigh. Leerling van W. Doudyns en P. Lely te 's-Gravenhage. Werkzaam aldaar en later aan het Engelse hof.

231. **Portret van Prins Willem III van Oranje** (1650—1702). Koning van Groot-Brittannië.

D., 232 × 140.

Uit een der stadhouderlijke paleizen.

WIT. **Jacob de Wit**, Hollandsch decoratie- en portretschilder, tevens etsr. geb. 1695 te Amsterdam, overl. 1754 aldaar. Leerling van Albert van Spiers en Jacob van Hal te Antwerpen, waar hij zich sedert 1708 onder invloed der kunst van Rubens ontwikkelde. Sinds 1717 weer te Amsterdam werkzaam. Hij was een zeer gezocht decoratieschilder.

731. **Allegorie der muziek.** Zolderschildering.

D., ovaal, 395 × 636. Gem.: *JDWit F.* 1743.

Aangekocht 1910.

732. **De Herderszang** (Allegorie).

Grauwte. D., 270 × 398. Achthoekig. Hoekstuk bij n°. 731.

Herkomst als n°. 731.

733. **De Krijgszang** (Allegorie).

Afmetingen enz. als n°. 732.

734. **De Klucht** (Allegorie).

Afmetingen enz. als n°. 732.

735. **De Klaagzang** (Allegorie).

Afmetingen enz. als n°. 732.

WITTE Emanuel de Witte, Hollandsch schilder van kerkinterieurs, binnenhuizen, vischmarkten en portretten, geb. 1617 te Alkmaar (?), overl. 1692 te Amsterdam. Leerling van Evert van Aelst te Delft. Ontwikkeld onder invloed van Gerard Houckgeest en Hendrick van Vliet. Werkzaam te Alkmaar, Rotterdam, Delft (1641—1650) en sedert omstreeks 1656 tot aan zijn dood te Amsterdam, waar hij Rembrandt's invloed onderging.

473. Gezicht in eene katholieke kerk.

D., 110 × 85. Gem : *E De. Witte fecit A° 1668.*
Aangekocht 1883.

WOLFVOET. Toegeschreven aan **Victor Wolfvoet**, Vlaamsch historieschilder, geb. 1662 te Antwerpen, overl. 1652 aldaar. Zoon en leerling van een gelijknamigen schilder en kunsthandelaar, alsmede van P. P. Rubens. Werkzaam te Antwerpen.

267. Melchisedech, brood en wijn aan Abraham brengende

(Genesis XIV, 18—20).

Koper, 37 × 27.5. Gem.: V W.
Sedert 1801 in het Museum.

268. Het opzamelen van het manna (Exodus XVI, 14—31).

Tegenhanger van n°. 267. Dezelfde afmetingen en herkomst.

WOUWERMANS. **Philips Wouwermans**, Hollandsch landschap- en paardenschilder, geb. 1619 te Haarlem, overl. 1668 aldaar. Leerling van zijn vader Paulus Joosten Wouwermans, van Frans Hals, Pieter Verbeeck en Jan Wijnants. Werkzaam te Haarlem, waar hij zich onder Pieter de Laer's invloed ontwikkelde.

214. De aankomst in den stal.

P., 43 × 59. Gem. tweemaal met het monogram PH SW.
Kabinet Willem V.

215. Het vertrek uit den stal.

Maten en herkomst als n°. 214. Gem.: PH SW (monogram).

216. Valkenjacht.

P., 39.5 × 50.5. Gem.: als n°. 215.
Het Loo. Kabinet Willem V.

217. De rijsschool.

D., 66 × 76.2. Gem. als n°. 215.
Kabinet Willem V.

218. De hooiwagen.

P., 40 × 48. Gem. als n°. 215.
Kabinet Willem V.

219. Groote veldslag.

D., 127 × 245. Gem. als n°. 215.
Kabinet Willem V.

220. Legerkamp.

D., 70 × 100. Gem. als n°. 215.
Het Loo, Kabinet Willem V.

221. Rustend jachtgezelschap.

P., 35 × 40.5. Gem. als n°. 215.
Kabinet Willem V.

222. Rustende jagers.

P., 35 × 44. Gem.: *P H W* (monogram).
Het Loo, Kabinet Willem V.

WIJNANTS. Jan Wijnants, Hollandsch landschapschilder, geb. omstreeks 1625—35 te Haarlem, overl. 1684 te Amsterdam. Werkzaam tot 1659 te Haarlem, sedert dien tijd te Amsterdam, waar hij tevens het beroep van wijntapper uitoefende.

213. Weg door de duinen.

D., 77.2 × 101.5. Gem.: *J. wijnants. f. A^o 1675*.
De figuren worden toegeschreven aan *Jan Lingelbach*, hoewel deze in 1674 stierf. De schildering zou dan door Wijnants een jaar na Lingelbachs dood voltooid zijn.

ZIESENIS. Johann Georg Ziesenis, Deensch—Duitsch portretschilder, geb. 1716 te Kopenhagen, overl. 1777 te Hannover. Leerling van zijn vader, ontwikkeld onder invloed van Hyacinthe Rigaud. Sedert 1768 lid der schilders-confrerie te 's-Gravenhage, waar hij den stadhouder Willem V en diens gemalin herhaaldelijk schilderde. Hij was ook te Hannover, Brunswijk, Berlijn en elders werkzaam.

462. Portret van den Stadhouder Willem V (1748—1806).

D., 141 × 101.
Waarschijnlijk uit de verzameling van den afgebeelde.

463. Portret van Prinses Frederika Sophia Wilhelmina van Pruisen (1751—1820), gemalin van Prins Willem V.

Maten en herkomst als n°. 462.

ZUCCHERELLI. Francesco Zuccherelli, Italiaansch landschapschilder, geb. 1702 te Pitigliano, overl. 1788 te Florence. Leerling van Giovanni Maria Morandi en Pietro Nelli te Rome. Voornamelijk werkzaam te Rome, Venetië en Londen, waar hij zeer gevierd was.

350. **Waadbare plaats in een bosch.**

D., 110 × 131.

Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini.

ZWAERDECROON. Toegeschreven aan **Bernardus Zwaerdecroon**, Hollandsch portretschilder, geb. omstr. 1617, waarschijnlijk te Utrecht, overl. 1654 aldaar. Van 1630 tot 1632 als leerjongen aldaar vermeld. Werkzaam te Utrecht.

675. **Portretten van twee kinderen in een landschap.**

D., 145 × 158.7. Gem.: BZ.

Legaat A. A. des Tombe, 's-Gravenhage 1903.

x Bouts.

BEELDHOUWERK.

BLOMMENDAEL. Jan Blommendael, Hollandsch beeldhouwer, geb. vermoedelijk omstr. 1650 te 's-Gravenhage. Omstr. 1700 nog te Rotterdam en te 's-Gravenhage werkzaam. Van zijne hand is o. a. het grafmonument van den admiraal Johan van Brakel in de Groote kerk te Rotterdam.

360. Portret van den Koning-Stadhouder Willem III (1650—1702).

Wit marmer. Ten voeten uit. H. 79. Gem.: *ƒ. Blommendael. F. An: 1676.*
Sinds 1801 in het Museum.

361. Portret van den Koning-Stadhouder Willem III (1650—1702).

Wit marmer. Borstbeeld. H. 80. Gem.: *ƒ. Blommendael. F. 1699.*
HAGAE COMITIS.
Herkomst onbekend.

DUITSCHESCH SCHOOL. XVIIIe eeuw.

378. Portret van Frederik Willem II, Koning van Pruisen (1744—1797).

Wit marmer. Borstbeeld. H. 85.
Uit het Stadhouderlijk Kwartier.

FALCONET. Marie Anne Falconet, geb. Collot, Fransche beeldhouweres, geb. 1748 te Parijs, overl. 1821 bij Nancy. Leerlinge van Maurice Falconet. In 1766 bezocht zij Rusland, waar zij o. a. een standbeeld voor Peter I modelleerde. In 1778 keerde zij naar Parijs terug en bezocht omstr. 1782 's-Gravenhage, waar zij de beide hieronder vermelde beelden maakte. Daarna keerde zij naar Parijs terug.

379. Portret van den Stadhouder Willem V (1748—1806).

Wit marmer. Borstbeeld. H. 79. Gem.: *par M. A. falconet née Collot 1782.*
Sinds 1808 in het Museum.

380. **Portret van Frederika Sophia Wilhelmina** (1751—1820), Prinses van Pruisen, gemalin van den voorgaande.

Wit marmer. Borstbeeld. H. 84. Gem.: *par M. A. falconet née Collot* 1782.

Herkomst als n°. 379.

FRANSCH (?) SCHOOL XVIIIe eeuw.

374. **Portret van Mr. Pierre Lyonnet**, Secretaris van het Cijfer voor H. H. Mo. de Staten-Generaal. Anatoom, entomoloog, teekenaar en graveur. (1706—1789).

Gebakken aarde. Borstbeeld. H. 77.

Herkomst onbekend.

HOLLANDSCHE SCHOOL, omstreeks 1590.

550. **Mansportret.**

Gekleurd borstbeeld van gebakken aarde. H. 40.5.

Geschenk van den heer Henry Willet te Brighton, 1889.

HOUDON. Jean Antoine Houdon, Fransch beeldhouwer, geb. 1741 te Versailles, overl. 1821 te Parijs. Hij vormde zich onder Slodtz, Lemoyne en Pigalle en vooral (1761) in Italië onder Canova. Sedert 1771 werkzaam te Parijs; gedurende eenigen tijd te Philadelphia, waar hij het borstbeeld van Washington maakte.

373. **Portret van den Franschen vice-admiraal Pierre André de Suffren Saint-Tropez** (1726—1788).

Hij verdedigde onze bezittingen aan de Kaap de Goede Hoop en heroverde op de Engelschen de Nederlandsche kolonies Trincomale en Goudalour op het eiland Ceylon. De Staten-Generaal schonken hem een gouden eeresabel ter waarde van f 18 000.

Dit borstbeeld, in 1787 vervaardigd in opdracht van de Oost-Indische Compagnie, wordt tot de beste werken van Houdon gerekend.

Inscriptie op het voetstuk: *Petrus Andreas De Suffren, Groot-Kruis van St. Jan, Generaal van Malthea, Ridder van den Hn. Geest, Vice-Admiraal van Frankrijk, Verdediger van de Nederlandsche Colonien in Oost-Indien.* 1781.

Wit marmer. Borstbeeld. H. 92.

Herkomst onbekend.

KEYSER. Hendrick de Keyser, Hollandsch beeldhouwer en bouwmeester, geb. 1565 te Utrecht, overl. 1621 te Amsterdam. Leerling van Cornelis Bloemaert te Utrecht. Sedert 1594 bouwmeester der stad Amsterdam. Hij ontwierp o. a. het praalgraf van Prins Willem I in de Nieuwe Kerk te Delft. Vader van de kunstenaars Thomas, Pieter en Willem de Keyser.

362. Portret van Prins Willem I van Oranje (1533—1584).

Borstbeeld van gebakken aarde. H. 80.
Sinds 1801 in het Museum.

VERHULST, Rombout Verhulst, Hollandsch beeldhouwer, geb. 1624 te Mechelen, overl. 1698 te 's-Gravenhage. Leerling van Rombout Verstappen en Francois van Loo. Na Italië bezocht te hebben, werkte hij in Holland. Zijne vermaardste werken zijn het monument van de Ruyter in de Nieuwe Kerk te Amsterdam en dat van Tromp te Delft. Hij was bovendien werkzaam te Leiden, Delft en Utrecht, maar vooral te 's-Gravenhage.

364. Portret van den Stadhouder Frederik Hendrik (1584—1647).

Wit marmer. Borstbeeld. H. 77. Gem.: *R. V. H.* 1683 *fe.*
Van Soestdijk afkomstig.

365. Portret van den Stadhouder Willem II (1626—1650).

Borstbeeld. Wit marmer, H. 78. Gem.: *R. V. H.* 1683 *fe.*
Herkomst als n°. 364.

366. Portret van Maria Stuart (1662—1694), prinses van Engeland, gemalin van den Stadhouder Willem II.

Borstbeeld. Wit marmer. H. 79. Gem.: *R. V. H.* 1683 *fe.*
Herkomst als n°. 364.

367. Portret van den Koning-Stadhouder Willem III (1650—1702).

Borstbeeld. Wit marmer. H. 77. Gem.: *R. V. H.* 1683 *fe.*
Herkomst als n°. 364.

369. **Portret van den admiraal Michiel Adriaensz. de Ruyter** (1606—1676).

Masker. Gebakken aarde. H. 37.

Vermoedelijk het model voor het beeld, dat in 1681 op zijn graf in de Nieuwe Kerk te Amsterdam geplaatst werd.

Sinds 1804 in het Museum.

370. **Portret van den admiraal Willem Josef, Baron van Ghendt** (1626—1672).

Masker. Gebakken aarde. H. 41.

Vermoedelijk het model van het beeld van dien vlootvoogd op diens praalgraf in de Domkerk te Utrecht (1676).

Herkoms als n°. 369.

XAVERY, Jean Baptiste Xavery, Vlaamsch-Hollandsch beeldhouwer, geb. 1697 te Antwerpen, overl. 1742 aldaar. Leerling van zijn vader Albert Xavery. Bezocht Italië. Langen tijd in Holland werkzaam, vooral te 's-Gravenhage.

371. **Portret van den Stadhouder Willem IV** (1711—1751).

Borstbeeld. Wit marmer. H. 82. Gem.: *J: B: Xavery. F: 1733.*

Dit en het volgende borstbeeld zijn waarschijnlijk afkomstig uit de groote zaal van het Huis ten Bosch.

372. **Portret van Anna, Prinses van Engeland** (1709—1759), gemalin van den Stadhouder Willem IV.

Borstbeeld. Wit marmer. H. 85. Gem.: *J: B: Xavery. F: 1736.*

Herkomst als van n°. 371.

